

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRENCİLERİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIYLA BAŞ
ETMEDE KULLANDIKLARI SINIF YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Hatice KEYİK

Danışman
Doç. Dr. Ekber TOMUL

Yüksek Lisans Tezi

Burdur, 2014

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİN
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIYLA BAŞ ETMEDE
KULLANDIKLARI SINIF YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Hatice KEYİK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ekber TOMUL

Yüksek Lisans Tezi

Burdur, 2014

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 03/07/2014 tarih ve 75/1 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 11/07/2014 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Hatice KEYİK'in İlkokul Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Sınıf Yönetimi Stratejileri konulu tez çalışması İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Doç. Dr. Ekber TOMUL
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Doç. Dr. Ali TAŞ

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Mustafa BİLGEN

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

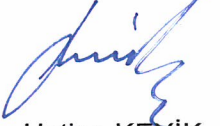
İMZA/MÜHÜR

Bildirim Sayfası

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

24/07/2014

Hatice KEYİK

ÖZET

İlkokul Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Sınıf Yönetimi Stratejileri

Hatice KEYİK

Öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan önemli sorunlardan biri istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Çeşitli nedenlerle meydana gelen bu davranışlar ilköğretim birinci sınıflarda biraz daha sıklıkla görülmektedir. Okula uyum sürecinde öğrencilerin yaşadığı güçlükler istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmede kullandığı stratejileri belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Burdur ili merkez ve merkeze bağlı köy ilkokullarında çalışan 52 birinci sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmış ve öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Daha sonra elde edilen bulgular içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma; İstenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışların ortaya çıkma durumları, istenmeyen davranışları önleme yöntemleri, istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri olarak temalandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar; Birbirleri konuşma, öğretmenin yanında birikme, lavaboya gitmek için izin isteme, ilgi ve dikkat dağılması, birbirlerini itekleme, ayakta dolaşma, söz almadan konuşma, kalem ucu açma bahanesiyle çöp kovasının başında bekleme, öğretmenin söylediğinin tam aksini yapma, arka sıraya dönme, gereksiz yere parmak kaldırma, öğretmenle senli benli konuşma, arkadaşlarını şikâyet etme, izinsiz öğretmenin eşyasını alma ve dersle alakasız konularda konuşmadır. İstenmeyen davranışların ortaya çıkma durumları; Sessiz okuma sırasında, sesli okuma sırasında, ödev kontrolü sırasında, yazı yazarken, sıkıldıklarında, isteksizlik durumunda ve ders eğlenceli hale getirilmezse, istenmeyen davranışları önleme yöntemleri ise; dersi eğlenceli hale getirme, öğretim materyallerinden yararlanma, öğrencilerin gelişim özelliklerini bilme, öğrencileri tanıma, sınıf kurallarını belirleme ve doğru davranışı ödüllendirme olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin kullandığı baş etme yöntemleri ise en çok sorunu anlamak, görmezden gelmek, uyarmak, dersi eğlenceli hale getirmektir.

Anahtar kelimeler; Sınıf yönetimi, istenmeyen davranış, öğretmen, öğrenci

ABSTRACT

Classroom Management Strategies of Teachers Used in Coping with Misbehavior of Students Who are at Primary School First Grade Level

Hatice KEYİK

One of the major problems encountered in the teaching-learning process is “undesirable student behavior”. This type of behavior is encountered more often at first grade level and may have variety of background reasons. Difficulties which students are facing during adaptation phase at the start of their first grade, are often the main cause for such unwanted behavior. Therefore, in this study, strategies for teachers about how to cope with this behavior are determined. For this purpose, in the province of Burdur and central village, 52 first grade teachers working in primary schools are interviewed by use of semi-structured interview form. Then the data obtained were analyzed by content analysis method. In this research; undesirable student behavior, the emergence of undesired behavior situations, methods of prevention of unwanted behavior and coping strategies for unwanted behavior, are themed. According to the results obtained; most commonly encountered first-grader unwanted behaviors are; conversation within groups, accumulation at the side of teacher, to ask permission to go to bathroom, losing interest and attention, to distract and push each other, standing wander, to speak without permission, to stand by dustbin with excuse to sharpen the pen, to do opposite of teacher’s instructions, lean back towards the back row, unnecessarily raising finger to seek attention, to speak to teacher in an impolite way or be too casual, to constantly complaint about friends, taking teacher's property without permission and speaking on matters unrelated to the course. The emergence of undesired behavior situations; During silent reading, during reading aloud, when checking homework, during writing and when bored, during unwillingness and when the course subject includes no element of fun are determined as main reasons for unwanted behavior. Methods of prevention; making lessons fun, instructional materials, benefits from the development of the students and to know the characteristics, student recognition, class rule is defined as identifying and rewarding the right behavior. Coping methods used widely by teachers are to try to understand the most problems, to ignore, to warn and to introduce fun factor to the course material.

Key words: Class management, undesired behavior, teacher, student.

ÖNSÖZ

Ailede başlayan, okullarda ve sınıflarda devam eden eğitimin en önemli iki unsuru öğretmen ve öğrencidir. Eğitim öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişim sayesinde iyi yönde yol alır. Tabii ki bu süreçte bazı aksiliklerle karşılaşmaktadır. Bir takım problemler meydana gelebilir, öğretmen beklentilerine ters düşen okul ve sınıf kurallarına uygun olmayan, eğitim ve öğretimi kesintiye uğratan davranışlar ortaya çıkabilir. Öğretmenlerin karşılaştıkları bu davranışlar sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışları olarak adlandırılmaktadır. Bu araştırmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, yoğun çalışmalarının arasında bana zaman ayıran, yardım ve desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Emine BABAOĞLAN ÇELİK'e ve bu sürecin devamında bana destek olan danışmanım Doç. Dr. Ekber TOMUL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sırasında benden yardımlarını hiç esirgemeyen ve destekleriyle beni yalnız bırakmayan Öğr.Grv Mustafa YELER'e, Yrd. Doç. Dr. Kenan Demir' e, Bircan ÖNEL'e ve Cemil GÜRSES'e teşekkür ederim. Şu an bu konumda olmamı sağlayan, sürekli fedakarlık gösteren, tez çalışmalarımda bana yardımcı olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen annem Rukiye KANDEMİR'e ve babam Hasan KEYİK'e çok çok teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın her sürecinde olduğu gibi bu çalışma sürecinde de zamanından çalarak yalnız bıraktığım oğlum Hasan Özgür AKKAYA' ya teşekkür ederim.

Sizi Seviyorum...

Hatice KEYİK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
BÖLÜM I	
Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	6
1.3 Araştırma Problemi.....	7
1.4 Alt Problemler.....	7
1.5 Araştırmamanın Önemi.....	7
1.6 Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar.....	7
BÖLÜM II	
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	9
2.1 Kuramsal çerçeve.....	9
2.1.1 Sınıf Yönetimi.....	9
2.1.1.1 Sınıf Yönetiminin Amacı.....	10
2.1.1.2 Sınıf Yönetiminin boyutları	11
2.1.1.3. Sınıf Yönetimi Modelleri	13
2.1.2 İstenmeyen Davranışlar.....	15
2.1.2.1 İstenmeyen Davranışların Nedenleri.....	18
2.1.3. İstenmeyen Davranışlarla Baş etme Stratejileri	22
2.1.3.1. Disiplin Yaklaşımları.....	23
2.1.3.2. İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Sorun Çözme Stratejileri	26
2.2 İlgili Araştırmalar	28
2.2.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	28
2.2.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar	29
2.2.3 Yurt içinde ve yurt dışında ortak araştırmalar.....	34
BÖLÜM III	
Yöntem.....	36
3.1. Araştırmanın Modeli.....	36
3.2. Çalışma Grubu.....	36
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	38
3.4. Verilerin Toplanması	39
3.5. Verilerin Analizi	39

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar	43
4.1. İstenmeyen Davranışlara Yönelik Bulgular Ve Yorumlar.....	43
4.2 İstenmeyen davranışların oluşma durumlarına yönelik bulgular ve yorumlar .	48
4.3 Öğrencilerde İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmaması İçin Alınan Önlemler	52
4.4. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkmada Kullanılan Yöntemler	56

BÖLÜM V

Sonuç Ve Öneriler	60
5.1. Sonuç	60
Çalışma Grubunun Kişisel Nilgilerine Yönelik Bulgular	60
İstenmeyen Davranışlara Yönelik sonuçlar.....	61
İstenmeyen Davranışların Oluşma Durumlarına Yönelik Sonuçlar	61
İstenmeyen Davranışları Önlemek için Kullanılan Yöntemlere Yönelik sonuçlar ..	62
İstenmeyen Davranışlarla Baş Etmeye Yönelik Sonuçlar	62
5.2 Öneriler.....	62
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	62
5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler	63
KAYNAKLAR	64
EKLER.....	69
Ek 1. Görüşme Formu	70
Ek 2: Görüşme Kodlama Anahtarı	72
Ek 3: Veri Seti.....	74
Ek.4 Çalışma Grubunun Görev Yaptığı Okullar Merkeze Bağlı Köy Okulları Merkez İlkokullar	84
ÖZGEÇMİŞ	86

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo/Çizelge</u>	<u>Sayfa No</u>
1- Çalışma Grubunun Görevlerine Göre görev yaptıkları yerleşim yeri cinsiyet dağılımı.....	36
2- Çalışma grubunun Görevlerine Göre Eğitim Durumu.....	37
3- Çalışma Grubunun Görevlerine Göre Yaş Dağılımı.....	37
4- Çalışma grubunun Görevlerine göre hizmet yılı dağılımı.....	38
5- Görüşme Sorularının Güvenirlilik Yüzdeleri.....	41
6- Çalışma Grubuna Göre İstenmeyen Davranışlar ve Frekansları.....	43
7- Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranış Belirtme Durumları	45
8- Çalışma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar.....	47
9- Çalışma Grubunun Hizmet Yılı Aralıklarına Göre Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar.....	47
10- Çalışma Grubuna Göre İstenmeyen Davranış Oluşma Durumları Ve Frekansları.....	48
11- Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranış Oluşma Durumları.....	50
12- Çalışma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranış Oluşma Durumları.....	51
13- Çalışma Grubunun Hizmet Yılı Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranış Oluşma Durumları.....	51
14- Çalışma Grubuna Göre İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri ve Frekansları.....	52
15-Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranışı Önleme Yöntemleri.....	54
16-Çalışma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranışı Önleme Yöntemleri Ve Frekansları.....	54
17- Çalışma Grubunun Hizmet Yılı Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranışı Önleme Yöntemleri Ve Frekansları.....	55
18- Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve Frekansları.....	56
19- Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri.....	57
20- Çalışma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranışlarla	

Baş Etme Yöntemleri Ve Frekansları.....	58
21- Çalışma Grubunun Hizmet Aralıklarına Göre İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri Ve Frekansları.....	58

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil / GRAFİK</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Araştırma bulgularının gruplandırılması.....	62
Grafik 1. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlar.....	45
Grafik 2. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranış oluşma durumları.....	49
Grafik 3. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışları önleme yöntemleri.....	53
Grafik 4. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri.....	57

BÖLÜM I

Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırma problemi, alt problemler, sınırlılıklar ve araştırmanın önemi açıklanmıştır.

1.1 Problem Durumu

Değişen ve gelişen toplumla beraber eğitimde de günden güne değişimler ve yenilikler olmaktadır. Bu yenilikler eğitimde öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere farklı sorumluluklar yüklemektedir. Ailede başlayan eğitim, okula başlama yaşının 30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı kanun ile 7'den 6 ya düşürülmesinden sonra daha erken yaşlarda okullarda devam etmeye başlamıştır. Okulda devam eden süreçte öğrenciler eğitimlerinin büyük kısmını sınıf ortamında arkadaşları ve öğretmenleriyle beraber sürdürürler. Demirtaş'ın (2007) da belirttiği gibi sınıflar öğrenciler için eğitim-öğretim etkinliklerinin devam ettiği ortak yaşam alanlarıdır. Sınıfta geçirilen bu süre içinde öğretmenler ve öğrenciler belirlenen amaçlar çerçevesinde ve belirli programa dayalı olarak bu ortak yaşamın kurallarına uygun şekilde davranışlar sergilerler. Sınıf içinde eğitim öğretim faaliyetlerinin istenildiği gibi devam edebilmesi için sınıfta olumlu iklime ihtiyaç vardır. Toplumun;

- a) Öğrencilerinin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimlerine de dikkat eden,
- b) Zamanı verimli bir şekilde kullanarak etkili bir eğitim ve öğretim ortamı sunabilen,
- c) Öğrencilerinin grup içi ve bireysel ihtiyaçlarını dikkate alan,
- d) Disiplin sorunlarının oluşmasını önleyebilen ve ortaya çıkan sorunlarla en uygun şekilde başa çıkabilen özelliklerde

çağdaş sınıf yönetimi becerilerine sahip öğretmenlere ihtiyacı vardır (Akar ve arkadaşları, 2010).

Öğrencilerin sorumluluk sahibi, kendi haklarını korurken başkalarının haklarına saygı gösteren, dürüst bireyler olarak yetişmesine ancak bu donanımlara sahip öğretmenler destek olabilirler. Bunun için öncelikle sınıf yönetimini doğru tanımlamak gerekir. Sınıf yönetimi ile ilgili çeşitli tanımlar vardır. Örneğin Başar (2006)'a göre sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır ve hazır bulunuşluk düzeyleri benzer insan grubunun yönetilmesidir. Sabancı

(2008)'ya göre ise öğretimi destekleyen ve öğrenci başarısını arttıran bir öğrenme çerçevesi yaratmak şeklinde tanımlanmaktadır. Sarıtaş (2000) daha kapsamlı bir tanım yaparak sınıf yönetimini; eğitim programı ve planı, öğretim yöntemi, eğitim etkililiği, zaman, mekân, öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir eş güdüleme sağlanarak, öğrenmeye elverişli düzenin sağlanması ve sürdürülmesi olarak tanımlamıştır.

Sınıf yönetimi, farklı aile ve sosyal çevrelerden gelen heterojen bir öğrenci grubunda azami bir eğitim düzeyinin yakalanarak öğrenciye sonraki hayatında gereksinim duyacağı sayısal, sözel, toplumsal bilgilerin verilmesi başarısı şeklinde tanımlanabilir. Bu başarının sağlanmasında eğitim ve öğretim birbirini doğrudan etkilemektedir. Farklı ortamlardan gelen öğrenciler arasında eğitim düzeylerindeki değişkenlik, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını, dolayısıyla da tüm öğrenciler arasında öğrenme sürecinin yavaş ve yavaş da başarı düzeylerinin düşük kalmasında çok büyük bir rol oynamaktadır. İstenmeyen davranışların oluşma şeklinin tespiti ve bunlara yönelik önlem ve baş etme yollarının başarılı olması, sınıftaki öğrencilerin eğitim düzeylerinin çeşitli etkinliklerle asgari düzeye getirilmesiyle mümkündür.

Sınıf yönetiminin temelinde öğretmenin becerisi yatar. Daha iyi bir eğitim için öğretmenlerin eğitici özellikleri kadar yöneticilik özelliklerinin de geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Bu ise öğretmenin yaşı, yetiştiği aile ve sosyal çevresi, eğitim düzeyi, ruh ve beden sağlığı ile ekonomik durum gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler, öğretmenin algılamasında istenmeyen faktörlerin neler olduğuna karar vermesinde ve bununla ilgili alınması gereken önlem ya da cezaların belirlenmesinde son derece önemlidir. Bu faktörlerin tümünün ortaya çıkarılması son derece güç olup, birden fazla bilim alanının ortak çalışması ile kısmen mümkündür. Bununla birlikte ülkemiz şartlarında yetişmiş öğretmenlerimizin ortak ya da genellikle sergilediği davranış biçimlerinin belirlenmesi de önemlidir. Sınıf yönetiminin başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesi, öğretmenin sınıf yönetimi alanında yetişmiş olmasına bağlıdır (Demirtaş, 2007).

Sınıf yönetimi çerçevesinde öğretmenlere yüklenen sorumluluk alanları oldukça kapsamlıdır. Öğretmenlerin sorumluluk alanları sınıf içinde sınırlı kalmamakta öğrencilerin zihinsel, bilişsel ve duyuşsal bakımdan gelişimini etkilemesi, olası okul içi ve dışı tüm faktörleri inceleme, kontrol etme, iletişim kurma ve gerektiğinde yardımlarına başvurma sorumluluğu da bulunmaktadır (Wragg, 2001). Bu bakımdan sınıf yönetimi konusu farklı boyutlarda incelenmektedir.

Başar (2006) sınıf yönetimi beş boyutta incelenmektedir. Bunlar; sınıf ortamının fiziksel düzeni, plan program etkinlikleri, zaman yönetimine yönelik etkinlikler, sınıf içi etkinliklerin düzenlenmesi ve davranış düzenlemeleridir. Bu boyutları daha ayrıntılı ele alacak olursak, sınıfın fiziksel düzeni; oturma planı, öğretmen masasının yerleşimi, öğretimsel alanlar, araç gereçler, sınıfın trafiğinin düzenlenmesi gibi konuları kapsar. Zamanın yönetimi, zamanın etkili bir şekilde kullanılmasını konu alırken plan program etkinlikleri, yıllık ünite ve günlük planların yapılması ve kaynakların belirlenmesi konusunu ele alır. Sınıf içi etkinliklerin düzenlenmesi, öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki düzenlemelerini, davranış düzenlemeleri ise eğitim ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sorunların ortaya çıkmadan tahmin edilmesi vb. alanları ele alır.

Sınıfta öğrenci davranışlarını etkileyen değişkenler mevcuttur. Söz konusu değişkenler, öğrencilerin bireysel özellikleri ve gereksinimleri, okulun ve sınıfın iklimi öğretmenlerin geçmiş yaşantıları, öğrencinin amaçları ve okuldan beklentisi, sınıf yönetimi konusunda öğretmenin aldığı eğitim ve okul-çevre-aile ilişkisidir (Yiğit, 2004).

Öğrencilerin sınıfta sergilediği davranışlar, sınıf yönetiminin başarılı ya da başarısız olduğunun en önemli göstergesidir (Erden, 2001). Sınıf içinde bu davranışların değiştirilmesi açısından istenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanabilmesi gerekmektedir (Aydın, 2000). Sınıfta istenmeyen davranışlar, sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin yasal beklenti ve kurallar ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan davranışlardır (Tertemiz, 2000).

Korkmaz (2002) öğrencilerin sınıftaki istenmeyen davranışlarını dört ana başlıkta incelemiştir. Bunlar, öğrencilerin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi, öğrencinin kendisinin ya da arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması, okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi ve öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

Bu konuda yaptığı araştırmada Öztürk, (2001) istenmeyen öğrenci davranışlarını; kişilere ve çevreye fiziksel zarar verici davranışlar, toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar, ders akışını engelleyici istenmeyen davranışlar, sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışlar ve derse ilgi eksikliğiyle ilgili davranışlar olarak beş grupta incelemiştir.

Araştırmalara göre sınıf öğretmenlerinin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının;

- a) Birbirleriyle konuşmak,
- b) Söz hakkı almadan konuşmak,
- c) Dersin akışını isteyerek bozmak,
- d) Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek,
- e) Sınıf kurallarına uymamak,
- f) Ödev yapmamak,
- g) Verilen görevleri yerine getirmemek,
- h) Küfür etmek,
- i) Yalan söylemek,
- j) Hırsızlık yapmak,
- k) Öğretmeni dinlememek,
- l) Dikkat dağınıklığı,
- m) Yerinden kalkmak ve
- n) Sınıfta dolaşmak

olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Kocabey, 2008, Danaoğlu, 2009).

İstenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için ve bu davranışlarla baş edebilmek için, öğrencilerin bu davranışlarının altında yatan nedenleri belirlemek gerekmektedir. İlköğretimin tüm kademelerinde öğrencilerde çeşitli nedenlerden dolayı istenmeyen davranışlar görülebilmektedir. Keskin (2002), sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini, öğrenciye dayalı nedenler (aileden kaynaklı, toplumsal çevreden kaynaklı, gelişim dönemlerinden kaynaklı, gereksinimlerden kaynaklanan, sağlık sorunlarından kaynaklanan), sınıfa dayalı nedenler (sınıfın yapısından kaynaklanan) ve öğretmene dayalı nedenler olmak üzere üçe ayırmıştır. Yiğit (2004) ise istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak ikiye temel başlıkta toplamıştır.

Sınıf dışı etkenler olarak, sınıfın dışındaki çevre ve özelliklerini, okuldaki bireylerin arasındaki uyumsuzluğu ve geçimsizliği, akademik başarısızlığı, okuldaki sıra dışı öğrencilerin çokluğunu, öğrenciler için öğrenme fırsatlarının eşit olmayışını, öğretmenin sosyal ve akademik deneyimlerini ele almıştır. Sınıf içi etkenler olarak

ise öğrenme ortamının sağlıksız olması, öğrencileri olumsuz davranışlara yönlendirebilecek öğrencilerin varlığı, öğretmenlerle ilgi öğrencilerde hâkim olan yanlış inançlar, öğretmenin öğrencinin tepkisini çekecek türden davranışları sıklıkla sergilemesi gibi etkenleri belirlemiştir.

Öğrencilerde çeşitli nedenlerden dolayı meydana gelen bu istenmeyen davranışlar, öğretimi engellemekte, öğretim süresini kesintiye uğratarak öğretim dışı etkinliklere daha fazla zaman ayrılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle sınıf yönetiminin temel amacı, sınıfta olumsuz öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasını engellemek ve ortaya çıkan davranışları durdurup olumlu yönde değiştirmektir (Erden, 2001). İstenmeyen davranışların önlenmesinde öğretmen gerçek nedenlere inebilecek mesleki ve sosyal yeterliliği göstermelidir. Öğretmenin sorun çözme sürecinde uygulayacağı yaklaşım sorunu oluşturan değişkenlerin tamamını kapsmalıdır (Akçadağ, 2007).

İstenmeyen davranışların tümüyle ortadan kalkması öğrenciler arasında eğitim düzeyi ne kadar yüksek olursa olsun mümkün değildir ve çocuk doğasına aykırıdır, bununla birlikte bu düzeyin öğrenim sürecini olumsuz etkilemeyecek sınırdan kalması ideal kabul edilmelidir. Aslında eğitimle birlikte istenmeyen davranışların azalması öğrencilerin kurallara uymayı, yardımlaşmayı benimsemesi anlamına gelir ki bu toplumsallaşmanın da temelini oluşturur.

Sınıf yönetimi üzerine yapılan temel araştırmaların bazıları Jacob Kounin tarafından 1970'li yıllarda yapılmıştır. Kounin, düzenli sınıf ortamları yaratmanın kilit noktasının davranış problemlerini, baştan daha problemler oluşmadan engelleme becerisinin öğretmende bulunması olarak açıklamaktadır. Davranış bozuklukları ile uğraşmak yerine, problemleri öngörerek daha gerçekleşmeden engellemek düzenli sınıf ortamı yaratmanın anahtarıdır (Yüksel, 2005). Öğrencilerin sınıf etkinlikleri ile uğraşlarını sağlamak için öğretmenlerin yaptığı her hareket istenmeyen davranışı önleyici tedbir olarak kabul edilebilir. Öğrencilerin yapıcı bir etkinlikle uğraşmaları, uygunsuz davranışlarda bulunma ihtimallerini azaltacaktır (Tertemiz, 2004).

İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullanılacak birçok yol vardır. Başar (2006)'a göre öğrenciyi istenen davranışlar yoluyla istenmeyenden uzaklaştırma yolları dört başlıkta incelenmektedir;

a) İsteneni çağrıştırıcı davranmak, b) İstenen davranışa inandırmak, c) İstenen davranışı güçlendirmek, d) İstenen davranışı kolaylaştırmak.

Başar, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı yapılacak eylemleri de; sorunu anlamak, görmezden gelmek, uyarmak, derste değişiklik yapmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak, okul yönetimi ve aileyle ilişki kurmak, ceza vermek olarak sekiz başlıkta ele almıştır.

Martin ve Linfoot (1999), öğretmenlerin istenmedik davranışları yönetmek için kullandıkları stratejileri; olumlu stratejiler (çocukla durumu ayrıntıları ile konuşmak, daha olumlu davranışları överek desteklemek), fiziksel olmayan ceza (sözel olarak kınama, yoksun bırakma), çocuğu okulda başka bir personele (müdür, uzman, danışman ya da başka bir sınıfın öğretmeni) gönderme, okul dışı profesyonel yardım alma olarak dört başlık altında gruplandırılmıştır. Yine araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar karşısında en çok a) sözlü uyarı, b) davranışın nedenini araştırma (soru sorma), c) beden dili (göz teması kurma), d) görmezden gelme, e) davranış düzenleme (açıklama yapma), f) ceza verme (eksi not), g) yüzleştirme, h) sorumluluk kazandırma, ı) rehberlik-danışmanlık yapma, i) öğrenciyle ders dışında konuşma, j) ailesi ile konuşma, k) sorumluluk verme, l) göz temasıyla uyarma yollarını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Keskin, 2002, Danaoğlu, 2009, Çanakçı ve Çankaya, 2011).

İstenmeyen davranışlarla baş etmede kullanılacak yöntemler toplumların gelişmişlik düzeyi ve kültürlerine göre, dolayısıyla da ülkelere, bölgelere hatta il ve ilçelere göre bile değişiklik gösterebilir. Bununla birlikte coğrafi konum ne olursa olsun bu davranışlarla baş etmede fiziksel ceza ya da onur kırıcı yöntemlerin toplumlarda kabul görmesi mümkün değildir ve ileriki yaşamlarda toplum dışı bireylerin yetişmesine yol açacaktır. Kullanılacak yöntem değişik faktörlere bağlı olmakla birlikte ülkemiz koşulları için ideal olan, öğrencinin gözünde öğretmenin saygın bir yer edinmesini sağlayacak yöntem olmalıdır ki bu sınıf içerisinde bir otoritenin varlığını hissettirecek, dolayısıyla da istenmeyen davranışlar minimuma inecektir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ilkokul birinci sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını ve bu davranışlarla baş etmede öğretmenlerin kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerini belirlemek amaçlanmaktadır.

1.3 Araştırma Problemi

İlkokul birinci sınıf öğretmenlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri nelerdir?

1.4 Alt Problemler

1. Birinci sınıf öğrencilerinin istenmeyen davranışları nelerdir?
2. İstenmeyen öğrenci davranışları hangi durumda ortaya çıkmaktadır?
3. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için kullandığı yöntemler nelerdir?
4. Öğretmenlerin öğrencilerde ortaya çıkan istenmeyen davranışlar karşısında kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri nelerdir?

1.5 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ilköğretim okullarında, okula başlama yaşının yediden altıya düşürülmesi sonucunda oluşabilecek istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesi ve eğitim etkinliklerinin öğretmenler tarafından yeniden düzenlenmesi için faydalı olabilir. Birinci sınıflarda oluşan istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılan stratejilerin belirlenmesi, öğretmenlerin okula 6-12 ay daha erken başlayan öğrencilerin istenmeyen davranışlarını kontrol etmesine yardımcı olabilir. Yine bu araştırma sonuçları bu konuda daha sonra yapılmak istenen araştırmalara yol gösterici olabilir. Araştırma öğretmenler ile yüz yüze görüşme sonucunda elde edilen bulgulara dayandırıldığı ve bu yolla araştırmada öğretmenlerin net düşüncelerine ulaşılarak karşılaştıkları davranışları tanımlamaları sağlandığı için araştırmanın güvenilirliği ve geçerliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

1.6 Sınırlılıklar

1. Araştırma; 2013/2014 eğitim öğretim yılında, Burdur ili merkez ilkokullarında ve merkez köy ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Çalışmada öğrencilerin sınıf içindeki istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır. Sınıf dışı davranışlar çalışmanın amacına dâhil edilmemiştir.

1.7. Tanımlar

Öğrenci: Bu araştırmada öğrenci eğitim ve öğretim alma amacı ile sınıfta bulunan ilkokul birinci sınıf öğrencilerini ifade etmektedir.

Öğretmen: Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğretmenleri tanımlanmaktadır.

Sınıf: Okullarda eğitim ve öğretimin gerçekleştiği yerdir.

Sınıf Yönetimi: Etkili ve verimli bir eğitim ortamı oluşturmak için düzenlenen kurallar, kavramlar ve etkinliklerin bütünüdür.

İstenmeyen Davranış: Sınıfta eğitim öğretimi aksatıcı davranışların bütünüdür.

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Kuramsal çerçeve

Bu bölümde öğretim sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bu davranışlara karşı baş etme yolları ve bu yolları nasıl kullandıklarına ilişkin alan yazın özetlenerek verilmiştir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin baş etme yolları sınıf yönetimi içinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda öncelikle sınıf yönetimi tanımlanmıştır.

2.1.1 Sınıf Yönetimi

Etkili bir sınıf yönetimi eğitimde başarılı olmanın ilk ve temel adımıdır. Sınıf yönetimi, öğrencilerin kendilerini anlamaları, kendilerini değerlendirmeleri ve kendi kendilerini kontrol etmelerini sağlayan bir araçtır (Özsoy, 2003). Sınıf yönetimi amaçlı bir faaliyettir. Öğretimi kolaylaştırmanın yanı sıra, öğretim zamanını arttırma, sıcak ve destekleyici bir sınıf atmosferi yaratma ve koruma, öğrencilerin zarar verici davranışlarını önleme, istedik davranışların artması için uygun ortamı sağlama gibi amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir (Sadık, 2000).

Sınıf yönetimi farklı şekillerde tanımlanmaktadır. *Başar (2006)* sınıf yönetimini, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağı olarak görmektedir ve hazır bulunuşluk düzeyleri benzer insan grubunun yönetilmesi şeklinde tanımlamaktadır. *Sabancı (2005)* sınıf yönetimini öğrenme bazında ele almakta ve öğretimi destekleyen ve öğrenci başarısını arttıran bir öğrenme çerçevesi yaratmak şeklinde tanımlanmaktadır. *Sarıtaş (2000)* düzenin sağlanması ve sürdürülmesi bazında daha kapsamlı bir tanım yaparak sınıf yönetimini, eğitim programı ve planı, öğretim yöntemi, eğitim etkililiği, zaman, mekan, öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir eş güdümlenme sağlanarak, öğrenmeye elverişli düzenin sağlanması ve sürdürülmesi olarak tanımlamıştır.

Turan (2004) farklı bir bakış açısıyla rehberlik edebilme becerisi bazında bir tanım yaparak sınıf yönetimini, sınıf içi etkinlikleri etkili bir biçimde düzenleyip sürdürebilme ve öğrenci davranışlarına rehberlik edebilme becerisi olarak belirtmiştir. *Doyle* sınıf yönetimini "İçinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli imkân ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması,

sürdürülmesine sınıf yönetimi denir” şeklinde tanımlamaktadır (yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan).

Kocabey (2008) ise sınıf yönetimini düzen bazında ele almakta, benzer ve farklı fiziksel özelliklere, hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan insanların, istedik davranışları meydana getirmelerini sağlayacak şekilde ve belirli bir düzen içerisinde yönetilmesi şeklinde tanımlamaktadır. *Kılbaş (2003)* sınıf yönetimini etkinlikler bazında ele almakta, öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme öğretme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi için yapılan etkinlikler (sınıfı fiziksel ortamını düzenleme, kuralları oluşturma, derslerde dikkati çekebilme ve eğitsel etkinliklerde yer almayı sağlama vb.) olarak betimlemektedir.

Weber (1986) sınıf yönetiminin karmaşıklığına vurgu yapmakta ve öğrencilerin öğrenmelerini olanaklı kılacak, öğretimsel amaçlara ulaşmasını sağlayacak, sınıf durumlarını açıklamak ve sürdürmek için öğretmenlerin kullandıkları davranışlardan oluşan ve adım adım tamamlanması gereken karmaşık bir yapı şeklinde tanımlamaktadır. *Wang ve arkadaşları (1993)* yaptıkları alan yazın taramasında, öğrenci başarısını etkileyen en önemli faktörün sınıf yönetimi olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Etkili yönetilen bir sınıfta, öğrenme etkinliklerine daha fazla zaman ayrıldığı ve öğrenciler ders etkinliklerine daha aktif olarak katıldıkları için öğrencilerin başarısı artmaktadır (Wilks, 1996).

Sonuç olarak sınıf yönetimi; gerçek hayatın küçük bir örneği olan sınıfta uyulması gereken kuralların belirlenmesi, buna bağlı olarak uygun sınıf düzeninin hazırlanması, öğretim programının tam anlamı ile incelenerek sınıfta yürütülecek öğretim etkinliklerinin buna göre hazırlanması, sınıf içerisinde geçirilen zamanın dikkatli düzenlenmesi, olumlu ve ılımlı bir sınıf ortamının sağlanması süreci olarak tanımlanabilir (Çelik, 2002).

2.1.1.1 Sınıf Yönetiminin Amacı

Montague (1987), sınıf yönetiminin amacını, öğrencilerin uygun öğrenme etkinliklerine harcadıkları zamanı artırmak ve öğretmenin hedeflerine ulaşmasını sağlamak olarak belirtmektedir. Woolfolk (1993)'a göre; etkili sınıf yönetiminin amacı, öğrenme için bol zaman elde etmek, öğrencileri aktif olarak derse katıp zaman kullanımının niteliğini geliştirmek, katılım yapısını açık, dürüst ve sürekli olmasını sağlamak ve öğrencinin kendini yönetmesini cesaretlendirmektir (akt. Aydın, 2001).

Erden (2005) sınıf yönetiminin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

1. Zamanın etkili kullanılmasını sağlama: Bir ders saatinin 40–45 dakika olarak düzenlenmesi öğrencilerin dikkat süreleri ile ilişkilidir. Öğretmenin bir ders saati olan süreyi çok iyi planlayıp kullanması, hedef davranışlara ulaşmasını kolaylaştırıp öğretimi kesintiye uğratan etkileri en aza indireyecektir.
2. Sınıf yaşamının düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlama: İstenmeyen davranışların önlenip kontrol edilebilmesi, sorulan soruları yanıtlama, devam-devamsızlık çizelgesinin kontrolü, proje-performans ödevlerinin takibi gibi süreçlerin birlikte yürütülmesini kapsar.
3. Öğrencilerin kendi kendilerini yönetme becerilerini geliştirme: Öğretmenler, öğrencilerini sınıf içerisinde kontrol edip yönetmektedirler. Ancak öğrenci sınıfta tek başına iken, kendi iç denetimini sağlayamamakta ve sınıf ortamında karışıklık yaşanmaktadır. Bunu önlemenin en etkili yolu ise öğrencinin kendi kendini kontrol edebilmesini sağlayacak bir iç denetim mekanizması oluşturmaktır. Bu mekanizma ise ancak sınıf kurallarını oluşturarak, öğrenciye sorumluluk vererek, onların fikirlerini alarak geliştirilebilir.

2.1.1.2 Sınıf Yönetiminin boyutları

Eğitimin kalitesi, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır ve sınıf yönetimi, sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının kontrol edilerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir (Celep, 2003). Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere olumlu bir sınıf ortamının yaratılması ve etkili bir sınıf yönetimin sağlanması, sınıf ortamını etkileyen boyutların uygun bir şekilde sağlanmasına ve etkili yönetilmesine bağlıdır.

2.1.1.2.1 Sınıfın fiziksel düzeni. Sınıfın fiziksel düzeni başlığı altında oturma planı, öğretmen masasının yerleşimi, öğretimsel alanlar, araç gereçler, sınıfın trafiğinin düzenlenmesi gibi konular yer almaktadır. Sınıf, okul sisteminin en kritik ve en işlevsel ögesidir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin tamamına yakın bölümü sınıfta geçer. Sınıf eğitim ve okul sisteminin uygulama çerçevesini belirleyen sistemin ilk noktasında bulunur (Açıkalın, 1997).

Sınıfın fiziksel ortamının öğrencilerin davranışları ve onların yapılacak çalışmalara katılımı üzerinde önemli etkisi vardır (Erden, 2005). Nanos,(1991)'e göre etkili sınıf yönetiminin koşullarından biri de sınıfın fiziksel ve düşünsel yapılarıyla ilgili ön düzenlemelerdir (akt. Başar, 2006). Sınıfın genişliği, sınıfın çeşitli etkinlikleri

uygulamaya uygun düzenlenmesi, oturma düzeni, ısı, ışık, temizlik, öğrencinin rahat etmesini sağlayacak tüm etkenlerin düzenlenmesi bunların başlıcalarıdır (Başar, 2006). Çekici, iyi düzenlenmiş bir sınıf öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine, başarılı olmalarına ve kendilerine güvenmelerine yardımcı olurken, dağınık, kırık dökük, çok fazla uyarıcı bulunan sınıflarda öğrencinin ve öğretmenlerinin dikkati dağılır (Erden, 2005).

2.1.1.2.2 Zamanın yönetimi. Etkili sınıf yönetimi, zamanın etkili yönetimine bağlıdır. Ders konuları arasındaki geçişlerin pürüzsüz şekilde yapılması, yeni konuya geçerken öğrencinin dikkatinin derse çekilmesi ve devamsızlığın önlenmesi bu boyutta incelenir (Çelik, 2002). Zamanın etkili kullanımı, zamanı denetim altına almak, zamanı yönetmek demektir. Zamanı yönetmek, olayları ve olguları önceliklerine göre sıraya koyabilmektir. Öğrenciler, görevlerini bitirmelerinin ne kadar zaman alacağını bilirlerse, büyük olasılıkla çabaları ve ilgileri daha fazla yoğunlaşacaktır. Öğretmenin sınıfta zamanı nasıl kullanacağına karar vermesi, iletişim için önemlidir. Bir konuya ilişkin az zaman harcamak ya da konuyu geçiştirmek, konunun önemsiz olduğunu ya da öğretmenin bununla çok ilgilenmediğini gösterir (Kılbaş, 2007).

2.1.1.2.3 Plan Program Etkinlikleri. Yıllık ünite ve günlük planların yapılması ve kaynakların belirlenmesi konusunu ele alır. Eğitim programları okulların temelini oluşturur. Okullardaki tüm etkinlikler eğitim programı doğrultusunda düzenlenir (Erden, 2005). Plan, program etkinlikleri öğrenmenin gerçekleştiği yer olan sınıfta, öğretmenin etkin bir öğretim lideri olarak eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak sağlar (Ağaoğlu, 2001). Sınıf etkinliklerinin örgütlenmesi ve planlanması, sınıf ortamını bozucu davranışların azaltılmasını sağlar (Demirtaş, 2007).

2.1.1.2.4 Sınıf içi ilişkilerin düzenlenmesi. Sınıf içi ilişkiler, sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesini, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesini içerir (Demirtaş, 2005). Öğrencilerden beklenen davranışların karşılanabilmesi ve sınıf içi etkinliklerin düzenli yapılabilmesi için sınıf kurallarının belirlenmesi ve öğrenciler tarafından benimsenmesi gerekir. Sınıf kuralları belirlenirken olumlu bir sınıf ortamı yaratacak şekilde düzenlenmeli ve öğrencilere iletilmelidir. Canter (1989), öğretmenlerin sınıf kurallarını geliştirirken, aşağıdaki noktaları dikkate almalarını önermiştir (akt. Demirtaş, 2007).

1. Seçilen sınıf kuralları, öğrencilere sınıfta geçirilecek bütün zaman içinde beklenen davranışların neler olduğunu bildirmelidir.
2. Kurallar uyulabilir olmalıdır. Belirsiz ve anlaşılmayan kurallara uyma ve uymanın zorlanması güçtür.
3. Kuralların sayısı sınırlı olmalıdır.
4. Seçilen kurallara tutarlı biçimde uyulmalıdır.
5. Seçilen kurallar, öğretimsel çalışmalara ya da ev çalışmalarına değil sadece sınıf disiplinine ilişkin davranış kurallarını belirlemelidir.
6. Sınıf kurallarının belirlenmesine öğrenci katılımı sağlanmalıdır.

2.1.1.2.5 Davranış düzenlemeleri. Sınıfla ilgili etkinliklerin, eğitim ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, sorunların, ortaya çıkmadan önce tahmin edilmesi yoluyla istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, yapılmış olan istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyutla ilişkilidir (Başar, 2006). Sınıfta öğrenci davranışlarını etkileyen değişkenler vardır. Söz konusu değişkenler, öğrencilerin bireysel özellikleri ve gereksinimleri, okulun ve sınıfın iklimi öğretmenlerin geçmiş yaşantıları, öğrencinin amaçları ve okuldan beklentisi, sınıf yönetimi konusunda öğretmenin aldığı eğitim ve okul-çevre-aile ilişkisidir (Yiğit, 2004).

2.1.1.3. Sınıf Yönetimi Modelleri

Öğretmenlerin benimsediği disiplin yaklaşımlarından hareketle farklı sınıf yönetimi modellerinden söz edilebilir. Öğretmen bu modellerden birini esas alabileceği gibi zaman ve duruma göre farklı yaklaşımlardan yararlanabilir (Demirtaş, 2007). Sınıf yönetiminde kullanılan başlıca modeller; tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere toplam dört kategoride incelenmektedir.

2.1.1.3.1 Tepkisel Model. Bu model istenmeyen davranışa uygun tepkiyi öngörür. Modelin amacı kabul edilemez davranışın değiştirilmesidir. İstenmeyen davranışların kontrol altına alınmasında, ödül ve ceza caydırıcı rol oynar. Yine istenmeyen davranışın olumlu veya olumsuz pekiştiricilerle önlenmesi esastır. İstenmeyen sonuç mutlaka bir tepki görür. Model 'etki tepkiyi doğurur' endişesi ile çok daha dikkatli kullanılmalıdır (Saritaş, 2000). Öğretmenin sınıftan çok bireye yönelik olarak kullandığı bu stratejinin amacı istenmeyen davranış karşısında en uygun stratejiyi kullanarak istenmeyen davranışı yok etmektir.

2.1.1.3.2 Önlemsel Model. Önlemsel modelin temelinde hata yapmama anlayışı vardır. Bu anlayışa göre olası hatalar ya da istenmeyen davranışlar önceden tahmin edilerek bunların engellenmesi yoluna gidilir. Sorunun tespiti önemli değildir. Önemli olan sorunun ortaya çıkmadan önlenmesidir. Bunun içinde belirli düzenlemelere başvurur. Bu modele göre sınıf, kültürel sosyalleşme sürecinin yaşandığı yerdir. Bireyden çok gruba yönelik bir modeldir. Önlemsel model, planlama düşüncesine bağlı, geleceği kestirme, istenmeyen davranış ve sonucu olmadan önleme yönelimlidir. Amacı, sınıf sorunlarının ortaya çıkmasına olanak vermeyici bir düzenleniş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinimi azaltmaktır (Başar, 2006).

2.1.1.3.2 Gelişimsel Model. Sınıf yönetiminde öğrencilerin fiziksel, psikolojik, ahlaki, duygusal vb. açılardan gelişmelerinin esas alınması ve sınıf yönetimi uygulamalarının öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği anlayışına dayanır. Öğrencilerin ilköğretimin birinci ve ikinci evresinde ve ortaöğretim döneminde gelişim özellikleri farklılık göstereceğinden öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamaları da farklılık göstermelidir (Kıran, 2007). Bu yaklaşımı sadece öğretmenin davranışı ile sınırlamamak gerekir. Konu ve yöntem açısından öğrencilerin düzeylerine uygun bir eğitim-öğretim gerçekleştirilirse sınıf bu modele göre yönetilir (Erdoğan, 2003).

Jacobsen (1985) bu modeli gelişimsel açıdan dört aşamada ele almaktadır: Birinci aşama; onuncu yaşa kadar süren, nasıl öğrenci olunacağına öğrenildiği zamandır, öğretmene çok iş düşer. İkinci aşama; on-on iki yaş arası dönemdir. Sınıf yönetimine verilen ağırlık azalır, öğrenciler olgunlaşma yolunda, sınıf düzenine uymaya, öğretmeni hoşnut etmeye isteklidir. Üçüncü aşama; on iki-on beş yaşları arasındadır. Öğrenciler zevk ve destek almak için birbirlerine bakarlar, yetke görüntüsü verirler. Öğretmeni sıkıntıya sokmayı seçebilir, bunun sonunda arkadaşlarının beğenisini de kazanabilirler. Sınıf kurallarının nedenlerini ararlar. Dördüncü aşama; lise yıllarıdır. Öğrenciler, kim olduklarını, nasıl davranmaları gerektiğini anlamaya başlarlar, sosyalleşir, akıllanırlar, yönetim sorunları azalır (Brophy, 1988; akt. Başar, 2006).

2.1.1.3.3 Bütünsel Model. İlk üç modelin bir sentezi gibidir. Bu model, önlemsel sınıf yönetimine ağırlık verme, gruba olduğu kadar bireye de yönelme, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştıran nedenleri ortadan kaldırmak için sınıf ortamında gerekli düzenlemeleri yapma, öğrencilerin gelişimsel özelliklerini dikkate alma ve gerektiğinde tepkisel modeli kullanma anlayışına dayanır. Bu model sınıfı,

onu etkileyen çevresiyle birlikte bir bütün olarak görür (Demirtaş, 2007). Bu modelin temelindeki anlayış, sınıfın bir bütün olarak düşünülmesi ve diğer modellerin de bir arada kullanılmasıdır. Sınıftaki her öğrenciyle tek tek ilgilenilmelidir. İstenmeyen davranış ortaya çıkmadan önleme çabaları içine girilmelidir. Öğrencinin yaş seviyesi göz önüne alınıp hareket edilmelidir.

2.1.2 İstenmeyen Davranışlar

Öğrencilerin sınıfta sergilediği davranışlar, sınıf yönetiminin başarılı ya da başarısız olduğunun en önemli göstergesidir (Erden, 2001). Sınıf içinde bu davranışların değiştirilmesi açısından istenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanabilmesi gerekmektedir (Aydın, 2000).

Sınıfta istenmeyen davranışlar, sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin yasal beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan davranışlardır (Tertemiz, 2000). Sınıf yönetiminde, sınıf düzenine ve kurallarına uygun olarak gösterilen davranışlar, öğrencilerden beklenen, istenen davranışlar olarak değerlendirilir. Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Çelik, 2002).

Çelik (2002)' e göre istenmeyen öğrenci davranışlarını sınıflandırırken dört temel ölçüt kullanılabilir.

1. İstenmeyen Davranış,
2. Anti sosyal davranış,
3. Zarar verebilen davranış,
4. Sonuçları açısından zararlı olan, okul ya da kişisel eşyalara zarar veren davranışlar.

Korkmaz (2005) ise öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını istenmeyen davranış olarak adlandırmak için dört temel ölçütten bahseder. Bunlar:

1. Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi,
2. Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması,
3. Davranışın, okulun araç-gereçlerine ya da diğerlerinin eşyalarına zarar vermesi,
4. Davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

Evertson, Emer, Worsham (2003), öğrencilerin sınıf içerisinde göstermiş oldukları istenmeyen davranışları şu şekilde sınıflandırmaktadırlar:

1. Sorun olarak algılanmayan davranışlar: Küçük dikkatsizlikler, ders konularına geçiş etkinlikleri sırasında yapılan küçük konuşmalardır. Bunlar sınıf ortamında diğer öğrencilerin dikkatini dağıtacak derecede sorun davranış niteliği taşımazlar. Öğretimi ve öğrenmeyi etkilemeyen kısa süreli duraksamalardır.
2. En küçük sorunlar: Sınıf işlem ve kurallarına karşı olan davranışları içerir. Bu davranışlar ortaya çıktığında, sınıf etkinliklerini tahrip eder ve öğrenci öğrenmesini engeller. Kısa süreli olarak oluştukları sürece küçük olan rahatsızlık verici davranışlardır.
3. Önemli ancak etkileri ve genişliği sınırlandırılmış sorunlar: Bu davranışlar öğrenme etkinliğini bozan davranışlardır. Bir ya da az öğrenci tarafından yapılan davranışlardır. Bu gruptaki davranışlar çok ciddidir. Okul baskısı ve sınıf kuralları ile izole edilirler.
4. Yükselme ve yayılma sorunları: Her küçük sorun, sıradan bir sorun olarak ortaya çıkar; öğrenme çevresini ve düzenini tehdit eder. Öğretmen uyarırsa dahi kendi aralarında konuşmaya devam ederler ve öğretmenle işbirliği yapmayı reddederler.

Akçadağ (2007) ise sınıftaki sorun davranışları şu şekilde kategorize etmiştir:

1. Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme
2. Derse hazırlıksız gelme
3. Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma
4. Arkadaşlarına, kendisine ve eşyalarına zarar verme
5. Derste hayal kurma ya da ders dışı etkinliklerle uğraşma

Bunun yanı sıra Öztürk (2001) yaptığı araştırmasında istenmeyen davranışları;

1. Dersin akışını engelleyen;
2. Kişilere ve çevreye zarar verici;
3. Toplumsal beklentilere uygun olmayan;
4. Sorumluluklarını yerine getirmeme;
5. Derse ilgi eksikliği;

şeklinde gruplara ayırmıştır.

Humphreys (1999), istenmeyen öğrenci davranışlarını, kontrolsüzlükten ve aşırı kontrolden kaynaklandığını söyleyerek iki grupta incelemiştir (Erden, 2001).

Kılbaş'a (2003) göre ise sınıf yönetimindeki istenmeyen davranışları,

1. Uygun olmayan sınıf içi davranışlar,
2. Kötü çalışma becerileri,

olarak iki kategoride incelemiştir.

Evertson ve arkadaşları (2003) istenmeyen davranışın geniş bir kavram olduğunu, sınıfta olabilecek olası tüm istenmeyen davranışların listesini yapmak yerine bu davranışları kategorilere göre incelemenin daha kolay bir yöntem olduğunu belirtmektedirler.

Charles (1992)'de istenmeyen öğrenci davranışlarını;

1. Saldırganlık,
2. Ahlaksızlık,
3. Otoriteye karşı gelme,
4. Sınıf içi saygısızlıklar,
5. Zamanı boşa geçirme,

olmak üzere beş ana başlıkta incelemiştir.

Baer, Goodall ve Brown (1983) ise, yaptığı araştırmada öğretmenlerin karşılaştığı öğretmen davranışlarını altı grupta toplamıştır. Bunlar;

1. Sosyal standartları ihlal eden davranışlar,
2. Yasal olmayan davranışlar,
3. Fiziksel olarak tehlikeli davranışlar,
4. Diğerlerinin haklarına saygısızlık,
5. Öğrenmeyi engellemek
6. Öğretmenin otoritesine karşı koymaktır.

Yine bu konuda yaptığı araştırma da Öztürk, (2001) istenmeyen öğrenci davranışlarını;

1. Kişilere ve çevreye fiziksel zarar verici davranışlar,
2. Toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar,
3. Ders akışını engelleyici istenmeyen davranışlar,
4. Sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışlar,
5. Derse ilgi eksikliğiyle ilgili davranışlar,

olarak beş grupta incelemiştir.

Doyle'ye göre (1986) davranışın yanlılığı, yerine, zamanına, sonuçlarına göre değişir. Amaçlanan sonuca zarar verici olmayanlar, yanlış davranış olarak görülmeyebilir. Örneğin, dersin gelişimine katkıda bulunuyorsa, tam yerinde ve zamanında yapılan, sırasını beklemeden konuşma eylemi, yanlış davranış sayılmamalıdır. Bu nedenle istenmeyen davranışların nedenleri tüm boyutlarıyla incelenerek davranışın meydana geldiği durum incelendikten sonra davranış istenmeyen davranış olarak tanımlanmalıdır.

2.1.2.1 İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Bir derslikte disiplin probleminin görülmesi ortamda bir problemin olduğuna işaret eder ve böyle bir durumda hemen problemin altında yatan nedenlerin aranması gerekir (Yüksel, 2005). Öğrenci davranışının oluşumuna etki eden ya da bunu belirleyen sınıf dışı ve sınıf içi birçok etmen vardır. Bu etmenleri; aile, sosyal çevre, okul, sınıfın yapısı ve ortamı, eğitim programı ve öğretim yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretmen davranışı ve özellikleri olarak sayabiliriz (Akar, 2002). Bu bağlamda istenmeyen davranışların etkenleri sınıf dışı etkenler ve sınıf içi etkenler olmak üzere iki ana grupta incelenebilir.

2.1.2.1.1 Sınıf Dışı Etkenler

Öğrencinin yaşadığı çevre, aile ortamı ve okul, davranışlarının temel kaynağını oluşturur. Eğer öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişkenleri ile uğraşıp, sınıf dışı etkenleri göz ardı ederse başarıya ulaşması hem zor olur hem de kalıcı olamaz. Sınıf dışı etkenler; okul, çevre ve aile olmak üzere üç başlık altında incelenebilir (Yüksel, 2005).

Okul. Okulun fiziksel özellikleri, durumu, öğrenci sayısı, kuralları, yönetim yapısı gibi birçok değişken sınıf içine yansiyarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler (Yüksel, 2005). Okulun sahip olduğu bütün fiziksel ve eğitsel özellikler öğrencilere ilişkin eğitim hedeflerini gerçekleştirebilecek nitelikte olmalıdır. Aksi halde öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermeleri kaçınılmaz hale gelir (Başar, 2006). Gottfredson ve diğerlerine göre okulun olumsuz davranışa yönelten bir yanı da kurallar ve olumsuz davranışlar konusunda yöneticilerin, öğretmenlerin farklı görüş ve uygulamada olmalarıdır (Başar, 2006) Öğretmenlerin benzer konularda farklı davranışları öğrencilerin şaşırmasına neden olur ve dolayısıyla bazı istenmeyen davranışlar için bahane ve gerekçe oluşturur. Bunun önüne geçilmesi için okulda çalışanlar arasında görüş birliği sağlanmalı, en azından farklı düşünenlerin okul politikalarına uygun hareket etmeleri sağlanmalıdır.

Çevre. Öğrenci, içinde yaşadığı uzak ya da yakın çevre ile sürekli etkileşim halindedir. Öğrencinin ve okulun içinde bulunduğu bu çevre, sınıfın yapısını etkiler. Çevrede rastlanılan bir takım olumsuz davranışlar doğrudan ya da dolaylı olarak sınıf içine yansiyarak eğitim öğretim faaliyetlerini engeller. Öğrencilerin toplumsal yaşamda karşılaşılan bu tür olumsuzluklardan etkilenmemesi için okul ve öğretmenlerin çevreyi sürekli kontrol etmesi, çevreyi eğitmesi ve etkileyebilmesi

gerekmektedir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanıması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir (Yüksel, 2005). Amacı öğrencileri eğitmek olan okul, çevresini de eğitmelidir. Bunu yaparsa o çevreden okula gelecek öğrencilerin bazı davranışları daha okula gelmeden düzeltilmiş olur. Aksi halde çevredeki istenmeyen davranış örnekleri sınıfa kadar girer, sınıf ortamını bozar, eğitsel amaçların ve sınıf yönetiminin engellerini oluşturur (Başar, 2006).

Aile. Eğitim ailede başlar. Aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı, bazı temel davranışların kazanıldığı yerdir. Aileyi iyi tanımak ve ailedeki bireylerin özelliklerini bilmek öğretmenlerin istenmeyen davranışları önlemede ve değiştirebilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ailenin sosyo-ekonomik durumu öğrenci davranışlarının büyük ölçüde belirleyicisi olmaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan problemlili alanlardaki ve dezavantajlı öğrencilerin yer aldığı okullarda problem davranışların görülme oranı daha yüksektir (Atıcı, 2001). Ailenin ekonomik durumunun iyi olmaması çocuğun ihtiyaç ve gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanamaması, gerekli ders araç, gereç ve materyallerinin temin edilememesi öğrenciyi ister istemez olumsuz davranışlara sevk etmektedir (Yüksel, 2005).

Evdeki aşırı kontrol, disiplin, ilgi ya da ilgisizlik gibi ebeveyn davranışları, öğrencinin problemlili davranışlarının altında yatan etkenler olabilir. Çocukların özgürlük istekleriyle ailelerin buna izin vermedeki isteksizlikleri arasındaki çatışma, çocukları isyan etmeye sürükler. Evdeki isyan okula, sınıfa yansır (Yalçınkaya, 2003). Ailenin eğitim durumu, öğrenci davranışlarını etkilemektedir. İyi eğitim görmüş aileler, eğitime daha bilinçli bir şekilde yaklaştıklarından bu ailelerin çocuklarının sınıf içindeki istenmeyen davranışlara yönelim eğilimi diğer aile çocuklarına oranla daha az görülür. Okulla ve öğretmenle yeteri kadar iletişim kurmayıp tüm sorumluluğu öğretmene ve okula bırakarak çocuğun eğitimiyle yakından ilgilenmeyen ve çocuğun durumunu yeteri kadar izlemeyen ailelerin çocuklarının, istenmeyen davranışlara yönelme eğilimi oldukça fazladır (Yüksel, 2005).

2.1.2.1.2 Sınıf İçi Etkenler

Öğrenci Özelliklerinden Kaynaklı Nedenler. Okula her çevreden, her yaşam biçiminden, çeşitli davranış alışkanlıklarına sahip öğrenciler gelir. Öğretmen, bu farklılıkların bilincinde olmalı, tanımlamalı, okulda istenmeyen ama öğrencilerin geldikleri çevrede kabul edilebilen davranışları tahmin edebilmelidir. Öğrencilerin bu

tür davranışlarını yanlış anlamamak için, onları tanımak gerekir. Örneğin; onları ödül mü, eleştiri mi daha çok etkiliyor, maddi ödüller mi, manevi ödüller mi etkili, ilişkileri yakından mı, uzaktan mı, yetişkinlerin yargılarına boyun mu eğiyorlar, haklarını arıyorlar mı? Bunları bilmeyen öğretmen öğrencileri yanlış anlayıp, sorunların çözümünü yanlış yerde arayabilir (Grossman, 1991, akt. Başar, 2006).

Danaoğlu (2009) ' na göre öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklı ve öğretmen için sorun olan davranışlar şöyledir:

1. Öğrencinin öğretmenine aşırı bağımlı olması ve yaptığı bütün çalışmalarını öğretmenine göstererek ilgi çekmeye çalışması,
2. Öğrencinin, dikkatini yöneltmede ve yoğunlaştırmada güçlük çekmesi,
3. Öğrencinin, başarılı olmadığı durumlarda kolaylıkla mutsuz olması,
4. Çalışmalarında savruk ve dağınık olması,
5. Diğer arkadaşlarını çalışırken rahatsız etmesi, onların çalışmalarını bölmesi,
6. Öğrencinin, arkadaşlarına, öğretmenine ve okula karşı olumsuz tutum içinde olması,
7. Öğrencinin, kişisel öz bakım ve temizlik alışkanlıklarını yeteri kadar geliştirememesi,
8. Öğrencinin içine kapalı olup az konuşması,
9. Arkadaşlarına, okula ve öğretmenine karşı saldırgan bir tutum içinde olması,
10. Kendi arkadaşlarını öğretmene şikâyet etmesi,
11. Kendisini okul arkadaşlarına karşı güdüleyememesi.

Sınıfın Yapısından Kaynaklı Nedenler. Sınıfın yapısı denildiğinde yönetim ve eğitim görevleri, sınıfın kuralları, sınıfın ilişki düzeni ve iletişim gibi değişkenler sıralanabilir (Akçadağ, 2007). Sınıfta etkili bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleşebilmesi ve istendik öğrenci davranışlarının oluşabilmesi için, her şeyden önce iyi bir fiziksel ortamın hazırlanması gerekir. Sınıftaki öğrencilerin sayısı, sınıfın öğrenci sayısına göre büyüklüğü, öğrencilerin yerleşim biçimi, sınıfta kullanılan araç-gereçlerin öğrenciler tarafından kullanılırken birbirlerini rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmesi, ısı, ışık, gürültü, temizlik, duvarların rengi gibi değişkenler öğrencilerde istenen yönde davranış geliştirilmesini etkileyen sınıf değişkenleridir (Akar, 2005). Sınıf içindeki iletişim ve sınıftaki ilişki düzeni de sınıf içindeki istenmeyen davranışları etkileyen önemli etmenler arasındadır. Öğrencilerin kendi

aralarındaki iletişimlerini ve öğrencilerin öğretmenle olan ilişkileri sınıftaki istenmeyen davranışları etkiler. Sınıftaki iletişim ve etkileşimin zayıf olması dersin dinlenmesini engelleyerek istenmeyen davranışın ortaya çıkmasına neden olur (Danaoğlu, 2009).

Öğretmen Kaynaklı Nedenler. Öğretmen nitelikleri sınıf yönetiminin kalitesi ve başarısı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımaktır. Öğretmen hangi davranışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini, buna karşılık hangi davranışın nerede ve nasıl yapılmaması gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır. İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Derste öğretmenin sürekli aktif, öğrencinin pasif olması, öğrencilerin dikkatini dağıtır. Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir (Yüksel ve Ergün, 2005). Sınıftaki öğretmenin davranışları için çeşitli davranış listeleri yapılabilir. Örnek olma, esneklik, kararlılık, kendini işine adanma, ödül verme, benimseme, saygılı olma, tutarlı olup hakça davranma, ilgilenme, dilini iyi kullanma (Lemlech, 1988).

Sınıftaki Diğer Öğrencilerden Kaynaklı Nedenler. Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Bazı öğrenciler öğrenim yaşantılarında karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle sınıfta dersi takip etmeyerek sürekli sınıfın havasını bozmaya çalışırlar. Öğrencinin, öğretmeni ve arkadaşlarıyla etkileşim düzeyinin düşük olması, sosyal becerilerde yetersiz olması, arkadaşının olmaması, okulu sevmemesi, sosyal doyumsuzluk içinde olması gibi pek çok neden öğrenciyi sınıf ortamında görmek istemediğimiz davranışlara itmektir (Yüksel ve Ergün, 2005). Çocuğun hangi akran grubunun üyesi olacağı yaşadığı çevreye ve okula bağlı olarak değişir. Eğitime ve akademik başarıya önem veren gruplar çocuğun başarısını olumlu yönde etkilerken, eğitimin önemini kavramayan, zamanını sokak ve eğlence yerlerinde geçiren gruplar ise çocuğun okuldan kopmasına ve sınıfta daha fazla olumsuz davranış sergilemesine neden olur (Erden, 2005).

2.1.3. İstenmeyen Davranışlarla Baş etme Stratejileri

Sınıf yönetimi konusunda yapılan araştırmalar, okulda yapılacak olan başarılı her değişikliğin öğretmenin becerileri ve yeteneği ile ilişkili olduğunu ortaya koymakta; öğretmenin en önemli rolünün, iyi düzenlenmiş ve planlanmış sınıf yönetimini temel alan olumlu ve destekleyici ortam yaratmak olduğu belirtilmektedir (Emmer ve Stough, 2001). İstenmeyen davranışın oluşmasına yol açabilecek koşulları ortadan kaldırarak her öğrencinin öğrenme sürecine katılmasını sağlamak odak noktasıdır. Etkili sınıf yönetimi, öğretmenlerin tepkisel olmaktan çok önleyici olmaları ve istenilen davranışların belirlenmesi ve bu davranışların öğrencilere kazandırılması ile yaratılabilir (Sadık, 2000).

William Glasser tarafından, istenmeyen davranışın yönetimine ilişkin geliştirilen stratejiler yedi adımdan oluşmaktadır:

1. Öğrenci ilgilerini dikkate almak: Öğretmenin, öğrencilerin ilgilerini önemseydiğini, bu ilgiler doğrultusunda etkinlik yapmaya çalıştığını öğrencilerine göstermesi ve bu doğrultuda onların güvenlerini kazanması.
2. Davranışa odaklanma: İstenmeyen bir davranış ortaya çıktığında öğretmenin öğrenciyle davranışına ilişkin görüşme yapıp, davranışın nedenini öğrenmesi.
3. Öğrencinin davranışının sorumluluğunu taşımasını sağlamak: Öğretmenin, öğrencilerin davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelerini sağlaması ve bu konuda özür kabul etmemesi.
4. Öğrencinin davranışı değerlendirmesini sağlamak: Öğretmen, öğrencisine davranışlarını değerlendirmede yardımcı olmak için şu sorulardan yararlanabilir. "Bu davranış sana yardımcı oldu mu?/Bu davranış seni incitti mi?", "Bu davranış başkalarına yardımcı oldu mu?/ Bu davranış başkalarını incitti mi?"
5. Plan geliştirme: Öğretmenin, öğrencisiyle birlikte öğrencisi için gerekli olan yeni davranışları planlaması, planlanan bu davranışların yazılması, öğretmen ve öğrenci arasında oluşturulan bir sözleşmeye dönüştürülmesi.
6. Öğrencinin hazırlanan sözleşmeye ilerleyen zamanlarda da uyması: Öğretmenin sözleşmeden sonra öğrenciye davranışları ile ilgili dönütler vermesi.

7. Planın takip edilmesi: Eğer hazırlanan plan istenilen düzeyde çalışmazsa, öğretmen öğrencisiyle birlikte planı tekrar ele almalıdır (Emmer, Evertson, Worsham, 2003).

2.1.3.1. Disiplin Yaklaşımları

2.1.3.1.1 Cezalandırıcı (Müdahaleci) Disiplin Yaklaşımı. Cezalandırıcı disiplin yaklaşımında disiplin, cezalandırma üzerine kurulmuştur. Geleneksel ya da davranışçı yaklaşım olarak bilinen felsefi ve psikolojik temellere dayanır. Davranışçı yaklaşım, bireyin içsel duygu ve düşüncelerine değil, gözlenebilir ve ölçülebilir davranışları ile çevrenin bireyin davranışları üzerindeki etkisi üzerine odaklanmaktadır (Cüceloğlu, 1991). Bu disiplin anlayışında öğretmen, en iyisini bilir ve öğrenci davranışlarını kontrol etmede temel sorumluluğa sahiptir. Bu nedenle öğretmen, sınıf içi öğrencilerin uyması gereken davranış kurallarını ve beklentilerini açık ve anlaşılır bir şekilde belirtir ve uymaya zorlar. Kurallara uyulmaması durumunda verilecek cezalar da, önceden öğretmen tarafından belirlenmiştir (Weber, 2003; Lewis, 1999).

Bu anlayış geçerli bir disiplin anlayışı olarak görülmemekle birlikte, bu yöntemin bazı değerlerinin dikkate alınabileceği ve diğer yöntemlerle birlikte kullanıldığında, istenilen davranış değişikliğini sağlayabileceği düşünülmektedir. Cezalandırıcı yöntemin en büyük eksikliği, istenmeyen davranışın bu yöntemle durdurulması, fakat istenilen davranışların öğretilmemesidir. Sarıtaş (2000) ve Özyürek (2001), ceza uygulamaları sırasında, farkında olmadan sorunlu davranış kazandırmanın da olası olduğunu vurgulamaktadırlar.

2.1.3.1.2 Korku Yoluyla Engellemeye Dayalı Disiplin Yaklaşımı. Bu disiplin yaklaşımı, zorlayıcı disiplin gibi öğrenci davranışlarını kontrolde cezalandırmayı esas almaktadır. İnsanın doğasına ilişkin kötümserlik görüşüne dayandırılan bu yaklaşıma göre insan, doğuştan isyankârlık, asilik, tembellik ve saldırganlık gibi birçok kötülüğe sahiptir. Bu nedenle bireyin, hangi yöntemle olursa olsun engellemeler ve yasaklar yoluyla dışarıdan, tam anlamıyla kontrol edilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerin onların istedikleri gibi davranmalarını sağlamak için güç kullanmalarını, korkutmalarını ve gözdağı vermelerini vurgular. Bu disiplin anlayışı; bağırma, üzerine yürüme, iteleme, dayak, tehdit, azarlama, zorlama, onaylamama, baskı kurma gibi sert cezalandırma yöntemlerinin kullanılmasını içerir (Sadık, 2006).

2.1.3.1.3 İyileştirici (Düzeltilici) Disiplin Yaklaşımı. İyileştirici disiplin yaklaşımı, bireyde, kabul gören mevcut düzen ve kurallara direnme yerine, onlara uymayı sağlayan bir düşüncenin yerleştirilmesi temeline dayanmaktadır. Öğrenci çeşitli nedenlerle istenmeyen davranışlar gösterebilir. Önemli olan davranışın nedenleri doğru tespit edip, ortadan kaldırmaktır (Saritaş, 2000). Amaç, istenmeyen davranışın yol açabileceği sonuçları öğrenciye anlatarak, bilgilendirerek davranışı değiştirmektir. Bundan dolayı öğretmenin rolü, öğrencilerin öğrenmelerine ve sorumlu davranmalarına katkıda bulunmak, okulda başarılı olabileceklerine ve kendi yaşamlarını kontrol edebileceklerine inanmalarına yardım etmektir (Curwin ve Mendler, 1998). Öğrenci davranışı tekrarladığı takdirde, istenmeyen davranışı ortadan kaldırmak amacıyla yaptırım uygulanabileceği belirtilir.

Curwin ve Mendler (1998)' e göre, öğretimin önemli bir parçası olan disiplini iyileştirme stratejileri;

1. Dikkatlice düşünülmüş bir disiplin planı geliştirmek,
2. İstenmeyen davranış ortaya çıktığında, öğrencinin onurunu kırmadan durdurmak,
3. Öğrenme sürecine zarar vermeyi alışkanlık haline getirmiş öğrencilerin sorunlarını çözmek,
4. Öğrencilerin streslerini azaltmak,
5. Kuralları uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek için rehberlik yapmaktır.

2.1.3.1.4 Önleyici (Yapıcı) Disiplin Yaklaşımı. Önleyici disiplin yaklaşımı, modern eğitim anlayışında en çok kabul gören yaklaşımdır. Hümanist (insancıl) ya da öğrenci merkezli olarak bilinen felsefi ve psikolojik temellere dayanmaktadır. İnsancıl düşünceye göre birey, dışarıdan gelen uyarıcıların pasif bir alıcısı değil duyan, düşünen, hisseden, yaratan, kendi amaçlarını algılayan ve bu amaçları içsel potansiyelini kullanarak ve keşfederek başaran kişidir (Jones, 1982). Amaç, sınıfta akılcı düzenlemeler yaparak, öğrenciyi kendisini yönetmeye ve disipline etmeye hazırlamaktır. Öğrencilerin sınıf kurallarını ihlal etmesine olanak vermemek amacıyla öğrencinin önceden yönlendirilmesi önemlidir. Öğrenci davranışını etkileyen çevresel faktörlerin kontrol altına alınması durumunda, uygun davranış alışkanlıklarının kazandırılabilceğini öngörmektedir (Sadık, 2006). Önleyici disiplin anlayışında, öğrencilerin kendilerini disipline etmesi, sınıf kurallarının belirlenme aşamasında verilecek kararlara katılmaları ile sağlanır. Sınıf kuralları, verimli öğrenme ve öğretmeyi destekleme, sınıf ortamını organize etme, gerek öğretmenin,

gerekse öğrencilerin haklarını karşılıklı olarak koruma işlevleri açısından son derece önemlidir (Merret ve Jones, 1994).

Lickona (1971), Karlin ve Berger (1972), Burden (1995) ve Weinstein ve Mignano (1997), sınıf kurallarının öğrenci katılımı ile birlikte belirlenmesinin, sınıfta işbirliği ve karşılıklı saygı için atılmış ilk adım olacağını ve öğrencilerin kendi belirledikleri kurallara uyma, benimseme ve düzeni koruma düzeylerini arttıracığını belirtmektedirler. Sınıf kurallarının öğretmen tarafından belirlenmesi ve öğrencilerin uymaya zorlanması ise, öğrencileri isyan etmeye, meydan okumaya, yalan söylemeye, sinsice davranmaya, başkalarını suçlamaya, zorbalık yapmaya, kayıtsız kalmaya, okuldan kaçmaya yöneltebilir (Lickona, 1971). Önleyici disiplin anlayışının genel özelliklerini Sarıtaş (2000) şöyle özetlemektedir;

1. Disiplinin amacı korkutmak, sindirmek, cezalandırmak değil, iyileştirmek, güveni kazanmak, yardım etmek, desteklemektir.
2. Her öğrencinin karakter ve kişiliği dikkate alınır.
3. Yasaklamadan çok, teşvik etmeye ve özendirmeye dayanır.
4. Öğrenci katılımına önem verir.
5. Objektif, tarafsız ve adildir.
6. Öncelikle öğrencilerdeki değişimle ilgilenir.
7. Sınıfın çalışmalarında sosyal bir bilinç vardır.

2.1.3.1.5 Koruyucu (Etkileşimsel) Disiplin Yaklaşımı. Etkileşimsel disiplin anlayışı, hem insancıl, hem de davranışçı felsefenin ilkelerine dayanmaktadır (Aksoy, 2001). Temelinde yatan düşünce; büyümenin, bireyin ve bireyin içinde bulunduğu çevre arasındaki dinamik bir süreç olduğudur (Erden ve Akman, 1997). Bu nedenle bireyin gelişiminde hem çevre, hem de içsel duygu ve düşüncelerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilir. Öğrenme bireysel bir süreç olarak kabul edilse bile, grubun davranış ve yapısı öğrenmeler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, öğrenci davranışlarının kontrol edilmesinde hem öğretmen, hem de öğrenciler temel sorumluluğa sahiptir.

Öğrenciler, kendilerini değerli hissettiklerinde ve kendilerini ifade etme haklarına sahip olduklarını gördüklerinde, sınıf içinde daha katılımcı ve daha az rahatsızlık verici olacaklardır. Bir grup olarak sınıfın haklarını korumak için gözlenebilir davranışları kontrol etmek gereklidir. Uzun dönemde öğrencilere kendi davranışlarını kontrol etme fırsatları verilir ancak asıl amaç, tüm öğrencilerin

öğrenme haklarını korumaktır (Aksoy, 2001). Öğretmenlerin öğrencilerle, kendi davranışlarının nedenlerini ve sonuçlarını anlamaları konusunda açık ve samimi bir şekilde konuşmaları önemlidir. Öğretmenin rolü, saldırmak veya suçlamak değil, desteklemek ve teşvik etmektir (Redl ve Wattenberg, akt. Charles, 2002).

2.1.3.2. İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Sorun Çözme Stratejileri

Sorun çözme stratejisi, bir problem durumunun ortadan kaldırılmasına yönelik etkinliklerin tümünü kapsamaktadır. İstenmeyen davranışların yönetilmesinde, uygun bir strateji geliştirmek için, öncelikle ulaşılmaması hedeflenen durumun tanımlanması gerekir. Hedef belirlemede gerçekçi ve uygulanabilir bir yaklaşıma sahip olmak için ise, mevcut durumun ayrıntılı biçimde analiz edilmesi gerekir. Bu aşamada sorunlu davranışın hangi koşullarda oluştuğu ve ne tür sonuçlara yol açtığı gözlemlenerek raporlaştırılmalıdır (Aydın, 2000).

2.1.3.2.1 Sorunu Anlamak. İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında, öğretmenin yapması gereken ilk iş, sorunu anlamak olmalıdır. Sorunun doğru bir biçimde anlaşılması, doğru bir yaklaşımla çözülmesi için ön koşuldur. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir.

2.1.3.2.2 Görmezden Gelmek. İstenmeyen davranış o an için hemen olup bitiyorsa, süreklilik göstermiyorsa görmezden gelinebilir. Ancak öğretmen, görmezden geldiği davranışı pekiştirmekten kaçınmalıdır. Çünkü istenmeyen bir davranışta bulunan öğrenci, bu davranışının öğretmen tarafından görmezden gelinmesiyle bunun kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünerek aynı davranışı tekrarlayabilir. Öğretmen tekrarlanan bu davranışı da görmezden gelirse, istenmeyen davranışların pekişmesine neden olur. Bu yöntemin dikkatli kullanılması gerekir. Aksi takdirde öğrenci yaptığı yanlış davranışın öğretmen tarafından tasdik edildiği yanılgısına düşebilir. Görmezden gelme yöntemi, dikkatli kullanılmadığında ciddi sorunlara yol açar. Önemli davranış problemlerini görmezden gelme ile ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, sorunun ağırlaşmasına da neden olur.

2.1.3.2.3 Uyararak. İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye, davranışının kabul edilemez olduğu çeşitli uyarılarla hissettirilebilir. Öğretmen vücut dilini kullanarak, dokunarak, sözle doğrudan veya dolaylı olarak soru sorarak, söz hakkı vererek veya sözü doğrudan doğruya istenmeyen davranışa getirerek öğrenciyi uyarabilir.

2.1.3.2.4 Derste Değişiklik Yapmak. Sınıfta öğretmenin sürekli aynı yöntemleri kullanması, kendinin aktif, öğrencilerin ise pasif olması, dersin sıkıcı bir hal almasına ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olur. Dikkati dağılan öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışlar, dersin işlenişinde, öğretim yöntemlerinde, araç ve gereçlerde değişiklikler yapılarak ortadan kaldırılabılır.

2.1.3.2.5 Sorumluluk Vermek. Yapacak bir işi olmadığını düşünen veya işi kendisine ilginç gelmeyen öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Bu durumda ona kendisini meşgul edecek bir iş vermek ya da işini kendisine daha ilginç gelecek başka bir işle değiştirmek, istenmeyen davranışların önlenmesi konusunda yararlı bir yöntemdir. Öğrencilerini tanıyan, onlar hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmen öğrencilerine sorumluluklar verir. Sınıf başkanlığı yapmak, araç gereç getirip götürmek, ödevleri kontrol etmek gibi sorumluluklar alan öğrenci kendi davranışını kontrol ederek istenmeyen davranışlara yönelmez. Uygun ve anlamlı etkinliklerle sorumluluk verilen öğrenciler, istenmeyen davranışlara yönelecek zamanı bulamazlar.

2.1.3.2.6 Öğrenciyle Konuşmak. Yapılan bütün uyarılara rağmen öğrencinin davranışlarında bir değişiklik görülüyorsa, sorunun öğrenci ile konuşulmasında yarar vardır. İstenmeyen bir davranış görüldüğünde hemen sığağı sığağına öğrenciyle ders içinde veya ders dışında, davranışının nedenleri ve sonuçları hakkında konuşulabilir.

2.1.3.2.7 Okul Yönetimi, Aile ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak. Bazı sorun davranışların boyutları, öğretmenin üstesinden gelemeyeceği kadar büyük olabilir. Böylesi durumlarda öğretmenin okul yönetimi ve rehberlik servisi ile işbirliği yapması gerekir. Öğretmen sınıf içinde sıkıntı yaratan, eğitim öğretimi engelleyen davranışlarla baş edemediği durumlarda okul yönetimi, aile veya bir uzmandan sorunun çözümü için yardım isteyebilir.

2.1.3.2.8 Ceza Vermek. Diğer yöntemleri kullanmasına rağmen öğretmen hâlâ öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş edemiyorsa, göstermesi gereken en son tepki ceza vermek olacaktır. Ceza, davranışla orantılı olarak, o davranışın yinelenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, bunun için de öğrenci neyi, nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir. Neden ceza aldığını bilmeyen öğrencinin eğitimin amaçları doğrultusunda istenen davranışları göstermesi mümkün değildir.

2.2 İlgili Araştırmalar

2.2.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar;

Weishew ve Peng (1993), ABD'de resmi ilköğretim okullarında yaptıkları araştırmada sınıf içi kötü davranış ile ilgili su sonuçlara ulaşmışlardır: Derse hazırlıksız gelme ve sınıftaki ders başarısı azaldıkça da öğrencilerin sıkılmaları ve sınıf içi yaramazlıklarının artması. Daha fazla sınıf içi kötü davranışların görüldüğü okullar, danışmanlık hizmetlerinin daha fazla verildiği büyük okullardır. Olumsuz havaya sahip okullarda sınıf yaramazlıkları daha çok görülmüştür (Çetin, 2002).

Taitz (1996) ABD'nin, New York eyaletinde (Bronks) yapmış olduğu araştırmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi inanışlarını ve tekniklerini araştırmıştır. Sınıf bilgileri, öğretmenin eğitim geçmişi, öğretim ve sınıf yönetimi konularını içeren 23 maddelik bir anket uygulaması yapmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenler arzulanan davranışları öğrencilerinde oluşturmak için genel olarak pozitif teknikler kullanmaktadırlar. Öğretmenler sınıf yönetiminde yeterli olduklarını düşünmektedirler. Öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için en fazla, öğrenciler ile bireysel ilgilenme, rol oynama, akran gruplarından yararlanma, öğrencilerin problem ve çözümleri hakkında yazması yöntemlerini kullanmaktadırlar. Kuralların belirlenmesi ile ilgili olarak öğretmenlere yöneltilen soruya öğretmenler; % 72 oranında öğrenciler ile beraber oluşturdukları, % 27, 3 öğretmenler tarafından oluşturulduğu cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin hiçbiri kuralları belirleme görevini sadece öğrencilere vermemiştir. Araştırmada öğretmenlere 13 yönetim tekniği listelenmiş çok uygun, bazen uygun ve uygun değil cevaplarından birisini vermeleri istenmiştir. Öğretmenler, mantıksal sonuçlar çıkarma, açık ve net beklentilerin oluşturulması, kuralların açıklanması, grup problemlerini çözme toplantıları, aktif dinleme, veli çocuk – öğretmen konferansları, gelişimciliğe uygun müfredat programlarıyla davranış problemlerini engelleme yöntemlerini çok uygun olarak belirlemişlerdir. Ceza yöntemi bazen uygun olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenler tarafından uygun bulunmayan bir yönetim tekniği bulunmamaktadır. Öğretmenlerin daha pozitif yaklaşımlara doğru yöneldiği sonucuna varılmıştır.

Sholomo ve Mira (1999), tarama tekniği kullanarak yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin öğrenci istenmeyen davranışlarına yönelik algılarını incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen sonuçlar çerçevesinde öğretmenlerin en ciddi istenmeyen davranış olarak kabul ettiği

davranışlar sırasıyla şunlardır: arkadaşlarına fiziksel saldırganlık, sınıfta sigara içme, arkadaşına yönelik özel şiddet, okul araç ve gerecini çalma, okulun kurallarını çiğneme, velinin imzasını taklit ve öğretmene kaba davranmadır (Yıldız ve Türnüklü, 2002).

Martin, Nancy K; Shoho, Alan R (2000) anket uygulayarak 388 katılımcı öğretmen arasında yapmış oldukları araştırmada, geleneksel olarak eğitilmiş öğretmenlerle stajyer öğretmenler arasındaki sınıf yönetimi becerilerinin farklılıklarını araştırmışlardır. Bu araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde şu sonuçlara varmışlardır: a) öğretmenlerin yaşları ve tecrübeleri arttıkça sınıf yönetiminde daha kontrolcü ve disiplinli oldukları; b) tecrübeli öğretmenler, stajyer öğretmenlere göre çevresel faktörleri öğrenciyi şekillendirmede daha etkin kullandıkları; c) stajyer öğretmenlerin sınıf yönetiminde daha idealist oldukları, fakat deneyim eksiklikleri olduğu sonuçlarına varmışlardır (Martin ve Alan, 2000).

2.2.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar;

Öğrencilerdeki istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme yollarına yönelik yapılan çok çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Alan yazında ulaşılabilen bu çalışmalar aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır. Örneğin;

Dağdelen'in (1999) yaptığı "ilköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılması" konulu araştırmasında hem öğretmenler hem de öğrenciler sınıf içindeki olumsuz davranışların çok düşük düzeyde gösterildiğini belirtmişlerdir. Ancak öğretmenler öğrencilere göre olumsuz davranışların daha yüksek düzeyde gösterildiği konusunda fikir beyan etmişlerdir. Öğretmenler "Öğretmenine küsme", "Arkadaşlarıyla kavga etme" ve "Argo konuşma" davranışları ile az karşılaştıklarını belirtirken bu davranış öğrenciler tarafından en fazla gösterilen davranış olarak belirlenmiştir. Buna karşın "Öğretmenine fiziksel olarak saldırma", "Arkadaşının eşyalarına zarar verme" ve "Hırsızlık yapma" davranışları ise en az gösterilen davranış olarak belirlenmiştir.

Sadık'ın (2000) yaptığı "ilköğretim birinci aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar" konulu araştırmasında öğretmenler aşağıdaki davranışları problem davranış olarak tanımlamışlardır; a) arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, b) hırsızlık, c) arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, d) arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak, e) arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak, f) sürekli konuşarak diğer

öğrencileri rahatsız etmek, g) elindeki bir nesne ile sıra, kapı ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak.

Aynı araştırmada sınıf öğretmenleri şunları kısmen problem davranış olarak nitelendirmişlerdir; a) yanındaki arkadaşı ile konuşmak, b) herhangi bir nesne ile meşgul olmak, c) yerinde sürekli kıpırdanmak, d) sağa sola bakınmak, e) ders dışında bir işle meşgul olmak, f) arkadaşlarının söz ve davranışlarından alınmak, g) ders araç gereçlerini temiz kullanmamak, h) arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek konuşmak, ı) izin almadan yerinden kalkmak ve dolaşmak.

Aynı araştırmada öğretmenlerin en ciddi algıladıkları problem davranışlar ise a) hırsızlık, b) arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, c) yalan söylemek, d) arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak, e) arkadaşlarının hata ya da fiziksel özürleriyle alay etmek, f) arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, g) arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak, h) arkadaşlarına kafa tutmak, saygısız konuşmak, ı) öğretmene kafa tutmak, saygısız konuşmak.

Aynı araştırmada öğretmenler yönetimi en zor davranış olarak ise a) hırsızlık, b) arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek konuşmak, c) arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, d) yalan söylemek, e) birbirlerini şikayet etmek, f) sürekli konuşarak diğer öğrencileri rahatsız etmek davranışlarını nitelendirmişlerdir.

Sayın'ın (2001) yılında yaptığı “Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıkları, istenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları engellemek için kullandıkları yöntemlerin sıklıkları” konulu araştırması Eskişehir il merkezinde bulunan toplam 92 ilköğretim okulunun birinci kademesinde görev yapan 946 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının; öğretmene arkadaşını şikâyet etme, arkadaşlarına bağırma, gereksiz gürültü yapma ve derste izin istemeden konuşma olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenin bazı olumsuz davranışlarından, öğrencinin ailesinden, sınıfın fiziki ortamından ve öğrencilerin kendi özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğu zaman önleyici disiplin yöntemini kullanmakta oldukları, istenmeyen davranışlara karşı iyileştirici ve cezalandırıcı disiplin yöntemlerini ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir.

Keskin'in (2002) yaptığı “Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları İstenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları baş etme yolları” konulu araştırmada istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı, bazı davranışların zaman zaman eğitim ortamını güçleştirici boyutlara ulaştığı belirlenmiştir. Bu davranışlar; sınıfta söz almadan konuşmak, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek, sınıfa gürültüyle girip çıkmak, girişte ve çıkışta diğer öğrencileri itelemek, ders için gerekli materyalleri getirmemek, arkadaşlarına karşı fiziki zorbalık yapmak, ev ödevlerini yapmamak, dersi dinlememek, diğer öğrencileri kızdırmak, sınıfı ve çevresini temiz kullanmamak ve özenli davranmamaktır.

Karakaş'ın (2005) yılında ‘İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinde Gözlenen İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Bunlarla Başa Çıkma Yöntemleri’ konulu araştırması İzmir ili Konak ilçesinde yer alan 38 resmi ve ilköğretim okullarında görevli 315 sınıf öğretmeniyle yapılmıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmakla birlikte anket ve mülakata yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının, a) sürekli ön planda olmayı isteme, b) arkadaşlarının sözünü kesme, c) derse hazırlıksız gelme, d) arkadaşlarını şikâyet etme, e) söz almadan konuşma, buna karşın bu davranışlarla başa çıkmak için ise en çok a) birebir konuşma, b) ben iletisini kullanma, c) sınıf kurallarını hatırlatma, d) veli ile görüşme, e) sorumluluk verme, f) sözsüz uyarı stratejilerini kullandıkları saptanmıştır.

Mursal (2005)'in “İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri” başlıklı araştırması Bolu ili merkeze bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 286 sınıf öğretmeni ve 1867 beşinci sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Anket kullanılarak elde edilen verilerin analizi sonucunda; a) öğrencilerle alay etmek, b) öğrencileri birbiriyle kıyaslamak, c) kuralları uygulamadaki tutarsızlık, d) öğrencilere eşit davranmamak, e) öğrencilere kaba davranmak, f) cezaya sıklıkla başvurmak, g) bireysel farklılıkları göz ardı etmek, ğ) iletişimdeki yetersizlik, h) özgüven eksikliği, ı) derslere hazırlıksız gelmek, i) ilgisizlik, j) yeniliklere kapalılık, ğ) verdiği sözleri tutmamak gibi öğretmenlerin sosyal beceri yetersizliğinden dolayı sınıf içinde istenmeyen davranış görüldüğü sonucuna varılmıştır. Diğer yandan a) ders konularına hâkim olamama, b) zamanı iyi kullanamama, c) dersleri tek düze işleme, d) sınıfın fiziksel düzeniyle ilgilenmeme, e) iyi model olamama, f) ödev kontrolündeki yetersizlik, g) dersleri iyi anlatamama ve tekrar etmeme, h) öğrencileri cesaretlendirmeme ve sert tepkiler verme, öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden

kaynaklanan ve istenmeyen davranış oluşmasına neden olan öğretmen davranışlarıdır.

Yıldız (2006) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim okullarında sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışlar ve sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla baş etmede kullandıkları önleyici yaklaşımların neler olduğu ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmek istenmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim 5.sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışların; a) izinsiz konuşmalar (dersi bölme), b) kavga etme, c) etkinliklere katılmama (dersi dinlememe), d) söz dinlememe (saygısızlık), e) ödev yapmama, f) birbirlerini şikâyet etme, g) küfür etme, ğ) derse geç kalma, h) yalan konuşma, ı) derse ilgisizlik, i) derste başka şeylerle ilgilenmek şekilde ifade etikleri görülmüştür.

Gökdoğan'ın (2007) yılında Kayseri ilinde 79 özel, 166 resmi ilköğretim okulunda görev yapan toplam 245 sınıf öğretmeni ile yaptığı “Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi” adlı araştırmasında anket kullanılmış, elde edilen veriler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama ile analiz edilerek sunulmuştur. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının gözlenme sıklığına göre resmi ve ilköğretim okullarında belirgin bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Gözlenme sıklığına göre en fazla karşılaşılan davranışların; a) arkadaşlarını şikâyet etme, b) izin almadan konuşma, c) planlı ve düzenli çalışmama, d) ders dinlememe, e) derste başka şeylerle uğraşma, f) arkadaşlarıyla kavga etme olduğu sonucuna varılırken; en az gözlenen davranışların; a) kopya çekme-çektirme, b) ders esnasında bir şeyler yiyip içme, c) derse geç gelme, d) öğretmenine saygı göstermeme, e) arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma, f) arkadaşlarını aşağılama ve dışlama olarak tespit edilmiştir.

Özer'in (2007) yılında “Lise öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri” konulu araştırması İzmir ili sınırları içinde yer alan resmi ve özel lise olmak üzere toplam 30 okuldaki 80 sınıfta yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin a) arkadaşları ile konuşma, b) dersi dinlememe, c) izin almadan konuşma gibi davranışlarla çok sık karşılaştıkları; a) arkadaşlarını şikâyet etme, b) nesnelere fırlatma, c) arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma gibi davranışlarla ise daha az sıklıkla karşılaştıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca a) isimle uyarma, b) görmezden gelme, c) kuralları hatırlatma, d) göz iletişimi kurma, e) azarlama, f) davranışa ilişkin uyarı stratejilerinin öğretmenler

tarafından çok kullanıldığı; a) alay etme, b) fiziksel cezaya başvurma stratejilerinin ise öğretmenler tarafından kullanılmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Beşdok'un (2007) yılında yaptığı “Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliliklerinin değerlendirilmesi” isimli çalışması Kayseri ilinde farklı okul türlerinde görev yapan ortaöğretim öğretmenleri ile yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veriler anket yolu ile elde edilerek frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve Kİ kare testi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, göz teması ve sözsüz uyarıcılar ile uyarma, sorumluluk verme, öğrenci ile bireysel konuşma, sınıf kurallarını hatırlatma, sözlü uyarıda bulunma, ders konusunda veya yönteminde değişiklik yapma stratejileri daha çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Fiziksel ceza verme, dokunarak veya fiziksel temasla uyarma stratejileri ise daha az kullanılmıştır.

Arslan'ın (2007) ilköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde kullanılan ödül ve ceza yönteminin öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada; öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve ceza kullanmayı öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde etkili buldukları görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin ödül kullanmayı cezaya göre daha etkili buldukları görülmektedir.

Sadık'in (2008) istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi konulu çalışmasında araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Öğretmenler, istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerini önleyici ve iyileştirici bir diğer ifadeyle olumlu algılamakta, öğrenciler ise öğretmenlerinin davranışlarının cezalandırıcı, korkutucu ve adaletsiz olduğunu düşünmektedir. Sınıf gözlemleri sırasında öğretmenlerin en yaygın kullandığı stratejiler sözlü uyarı (yüksek sesle bağırma), görmezden gelme, beden diliyle uyarı, azarlama ve gözdağı verme olmuştur.

Danaoğlu'nun (2009) sınıf ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 5. Sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri konulu araştırmasında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Sınıf öğretmenleri en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışları; a) birbirleriyle konuşmak, b) söz hakkı almadan konuşmak, c) dersin akışını isteyerek bozmak, d) arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, e) ödev yapmamak, f) verilen

görevleri yerine getirmemek, g) küfür etmek, h) yalan söylemek, ı) hırsızlık yapmak i) öğretmeni dinlememek olarak belirtmişlerdir.

İngilizce öğretmenleri ise en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışları; a) birbirleriyle konuşmak, b) dersin akışını isteyerek bozmak, c) birbirlerini şikâyet etmek, d) arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, e) küfür etmek, f) yalan söylemek, g) derste ders dışı şeylerle uğraşmak olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri karşılaştıkları istenmeyen davranışlar karşısında en çok; a) sözlü uyarı (söz ile uyarı), b) davranışın nedenini araştırma (soru sorma), c) beden dili (göz teması kurma), d) görmezden gelme d) davranış düzenleme (açıklama yapma) stratejilerini kullanmışlardır.

İngilizce öğretmenlerinin en çok sözlü uyarı (söz ile uyarı), davranışın nedenini araştırma (dersten sonra konuşma), ceza verme (eksi not), görmezden gelme ve davranış düzenleme (açıklama yapma) stratejilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.3 Yurt içinde Ve Yurt Dışında Ortak Araştırmalar;

Atıcı (1993) İngiltere ve Türkiye araştırma grubundaki öğretmenlerin ne gibi istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştıklarını ve bunlarla baş etmede yaygın olarak kullandıkları yöntemleri saptamak için yaptığı araştırmada, amaçlarının gerçekleştirilmesinde iki aşamadan oluşan bir araştırma deseni kullanmıştır.

İlk aşamada, Leicester' de 51, Adana' da 73 ilköğretim okulu öğretmeni, davranış yönetimi anketini cevaplamışlardır.

İkinci aşamada, yüksek ve düşük yetkinlik düzeyine sahip olarak tanımlanan öğretmenlerin, sorunlu öğrenci davranışları ile baş etmelerinde ne gibi farklar olduğunu belirlemek amacıyla, bu öğretmenler sınıflarında üç defa ve değişik zamanlarda her biri 1 saat olmak üzere sistematik gözlem formu kullanılarak gözlenmişlerdir. Sistematik gözlem yoluyla toplanan veriler SPSS istatistik tekniği kullanılarak analiz edilmiş, İngiltere ve Türkiye araştırma grubuna ve her iki grupta yüksek ve düşük yetkinlik düzeyine sahip öğretmenlere ait frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda; aile değişkeni hemen hemen tüm öğretmenler tarafından yaramazlık davranışının en büyük nedeni olarak gösterilmiştir. İngiliz öğretmenler tarafından; evlilik problemleri, okul ve ev arası disiplinde tutarsızlık aile değişkenleri arasında gösterilmiştir. Türk öğretmenler ise; yetersiz ilgi, destek ve rehberlik, ekonomik yoksunluğa bağlı sorunlar (materyal

yoksunluğu, çocukların çalışmak zorunda kalması) ve evlilik problemlerini, aile değişkenleri arasında görmektedirler.

Aksoy (1999) hazırlık aşamasını ve uygulamasını Ankara' da yaptığı, geri kalan çalışmalarını A.B.D.' de devam ettiği çalışmasında, ilköğretim okullarında karşılaşılan disiplin problemlerini, nedenlerini ve çözüm yöntemlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim okulu öğrencilerinde görülen disiplin problemlerinin en fazla olanlarını; izin almadan konuşmak, verilen görevi yapmamak, kavga etmek, engelleyici olarak konuşmak ve öğretmenin isteğine uymayı reddetmek şeklinde sıralamıştır.

Türnüklü'nün (2000) yaptığı "Türk ve İngiliz ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içi davranış yönetim stratejilerinin karşılaştırılması" konulu araştırmada iki ülkede de gözlenen olumsuz davranışlar, gürültü ve izin almadan konuşmadır. İzin almadan sınıfta dolaşmak da en çok gözlenen diğer bir olumsuz davranıştır. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme yöntemlerinde her iki ülke öğretmenleri arasında önemli ölçüde benzerlik bulunurken en önemli farklılık olarak önleme davranışı çerçevesinde bulunmuş, İngiltere'de her okulun zorunlu bir davranış politikası olmasına karşın Türkiye'deki okullarda bu tür bir davranış politikası bulunamamıştır

Atıcı'nın (2001) araştırmasında, İngiltere ve Türkiye'deki öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bunlarla baş etmekte kullandıkları yöntemler, öğretmenlerin yetkinliklerinin düşük ya da yüksek olmasının sınıf disiplinini sağlamakta farklılık yaratıp yaratmadığı açılarından karşılaştırmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda her iki ülkede de en çok rahatsız olunan öğrenci davranışları, derste yapılan etkinliklere karşı ilgisizlik, arkadaşlarını rahatsız etme olarak belirlenmiştir. Ayrıca tüm istenmeyen davranışların nedeni olarak aile gösterilmiştir ve İngiltere'deki öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmeye yönelik eğitim aldıkları ancak Türkiye'de böyle bir eğitimin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması, verilerin analiz süreci açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Birinci sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışları ile baş etmek için kullandığı stratejileri belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma, tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırma konusu olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi; hiçbir şekilde değiştirilmeden, etkilenmeden ele alınır (Karasar, 2009, s. 77, Köse, 2010, s. 109). Tarama araştırmaları geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu veya olayla ilgili olarak görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlendiği araştırmalardır. Bu araştırmada da öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ve bunlarla baş etme sürecindeki görüşlerinin alınabilmesi için tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Burdur merkez ilçede ve merkeze bağlı köylerde görev yapan ilkököl birinci sınıf öğretmenleridir. Burdur merkez ilçede ve merkeze bağlı köylerde görev yapan 55 ilkököl birinci sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Bunlardan 2 tanesi izinde olduğu için, 1 tanesi de kendi isteğiyle çalışma grubuna dâhil olmamıştır. Çalışma grubu olarak 13 merkez köy, 39 merkez ilçe öğretmeni seçilmiştir. Bu çalışma grubu ile merkez ilçe ve merkeze bağlı köylerde müstakil müdürlüğü bulunan her ilkököl ulaşılmıştır. Kolay ulaşılamayacağı düşünülerek ilçe ve ilçe köy okullarındaki birinci sınıf öğretmenleri dâhil edilmemiştir. Çalışma grubunun belirtilen özellikleri ile ilgili veriler aşağıda verilmiştir. (Tablo. 1, 2, 3, 4)

Tablo 1. Çalışma grubunun görev yerlerine göre cinsiyet dağılımı

Cinsiyet Görev Yeri	Öğretmen Erkek	Öğretmen Kadın	Toplam
Merkez Köy	4	9	13
Merkez İlçe	29	10	39
Toplam	33	19	52

Araştırmaya katılan ve görüşme yapılan öğretmenlerin % 63'ü erkek %37'si kadındır. Toplamda 52 öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %25'i merkeze bağlı köy okullarında görev yaparken, %75'i merkezdeki okullarda görev yapmaktadır.

Tablo 2. Çalışma grubunun görevlerine göre eğitim durumu

Eğitim Durumu	Öğretmen	Toplam
	F	%
Yüksek Okul (Ön lisans)	4	8
Lisans	46	88
Belirtmek istemeyen	2	4

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %8'i ön lisans, %88'i lisans mezunuyken %4'ü eğitim durumunu belirtmemiştir. Çalışma grubunun görevlerine göre yaş dağılımları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubunun görevlerine göre yaş dağılımı

Yaş	Öğretmen	Toplam
	F	%
22 – 34	7	14
35 – 44	34	65
45 ve Üstü	11	21

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %14'ü 22-34 yaş aralığında, %65'i 35-44 yaş aralığında, %21'i 45 ve üstü yaş aralığındadır. Çalışma grubunun görevlerine göre hizmet yılı dağılımları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çalışma grubunun görevlerine göre hizmet yılı dağılımı

Hizmet Yılı	Öğretmen	Toplam
	f	%
5 – 10	7	13
11 – 20	6	12
21 – 29	26	50
30 ve Üstü	13	25

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %13'ü 5-10 hizmet yılı aralığında, %12'si 11-20 hizmet yılı aralığında, %50'si 21-29 hizmet yılı aralığında, %25'i 30 ve üstü hizmet yılı aralığındadır.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken gerekli alan taraması yapılmış, konu uzmanlarından bilgi alınmış, sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmış ve genel çerçeve belirlenerek sorular araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kapsam ve amaca uygunluğunu belirlemek amacı ile form 3 sınıf öğretmenine ve 2 adet emekli sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Gerekli dönütler alınarak ve veriler incelenerek görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Görüşme formunda iki bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde görüşmeciyi tanımlayan karakteristik bulguları içeren yaş, cinsiyet, eğitim durumu, hizmet yeri ve kıdem yılını soran sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise;

- 1- “Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?”
- 2- “İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?”
- 3- “Öğrencilerin bu davranışlarının ortaya çıkmaması için aldığınız önlemler nelerdir?”
- 4- “Ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için kullandığınız yöntemler nelerdir?”

sorularını içeren görüşme formuyla, görüşmecilerden konuya ilişkin düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken, nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, araştırılan konuda araştırmacının kaynak kişi ile karşılıklı konuşma yoluyla sözel bilgi toplamasıdır (Şahin, 2010, s. 147). Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniği, bireylerin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı onların gözleriyle görme amacını gerçekleştirmek için kullanılır (Cemaloğlu, 2011, s. 152). Bu araştırma da görüşme yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeler öncesinde katılımcılara telefonla ulaşılmış konu açıklanmış ve belirttikleri günlerde formlar kendilerine verilmiştir. Öğretmenler formları doldururken araştırmacı da onlara görüşme sorularını sorarak yazmadan önce fikirlerini dinlemiştir. Sonrasında katılımcılar formu el yazısı ile doldurmuşlardır. Formda katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmemiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek' e (2008) göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır. İçerik analizinde temelde yaptığımız işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.

Analiz sürecine, katılımcılar ile beraber doldurulan yarı yapılandırılmış görüşme formları toplanarak bilgisayar ortamında yazılmıştır. Yaklaşık 10 Sayfalık veri seti oluşturulmuştur. Öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3... Ö52 şeklinde numaralandırılarak görüşme formları kodlanmıştır. Katılımcıların görüşme formundaki ifadeleri belirlenerek kavramlar (bir kelime, cümle) form üzerinde ortaya çıkarılmıştır. Tüm kavramlar tablolar halinde listelenmiştir. Benzer, aynı anlamı taşıyan ifadeler birleştirilerek ortak frekans ifadeleri oluşturulmuştur. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından konunun amacına göre analiz edilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar literatürden destek alarak kodlanmış ve kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Daha sonra araştırma; İstenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışların ortaya çıkma durumları, istenmeyen davranışları önleme yöntemleri, istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri olarak gruplandırılmıştır.

Görüşme verilerinin kodlama anahtarına kodlanması. Bu aşamada araştırmacı 4 tema ve her temalara ait kodları içeren kodlama anahtarını ve katılımcıların

cevaplarını içeren yazılı dokümanları, alanında 21 yıllık deneyimi olan bir sınıf öğretmenine ve bir de sınıf öğretmenliği yüksek lisans mezunu eğitim yönetimi alanında doktora yapan alanında 11 yıllık deneyimli sınıf öğretmenine vermiştir. Diğer 2 öğretmen ve araştırmacı her bir soru için birbirinden bağımsız olarak görüşme anahtarına işaretleme yapmışlardır. Bu aşamadan sonra kodlar karşılaştırılarak güvenilirlik aşamasına geçilmiştir.

Kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik. Bu aşamada 2 öğretmen ve araştırmacı görüşme verilerini kodlamışlardır. Araştırmacı ve öğretmenlerin kodlamaları karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği hesaplanmıştır. Analizde araştırmacı ve öğretmenlerin işaretlemelerinden “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” sayıları belirlenmiştir. Bir soru için araştırmacı ve bir öğretmen aynı temayı işaretlemiş ancak diğer öğretmen işaretlememişse ya da farklı işaretlemişse bu “görüş birliği” olarak değerlendirilmiştir. Eğer araştırmacı farklı temayı işaretlerken öğretmenlerin ikisi farklı temaları işaretlediyse araştırmacının cevabı dikkate alınmış ancak bu “görüş ayrılığı” olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği:

$$T \text{ (uzlaşma yüzdesi)} = \frac{\text{Görüş Birliği (Na)}}{\text{Görüş Birliği (Na) + Görüş Ayrılığı (Nd)}} * 100$$

Formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Gay, 1987; Miles ve Huberman, 1994, Akt: Gülteke, 2012). Güvenirlik formülüyle hesaplanan sonucun %70 düzeyinde olması durumunda değerlendiriciler arası güvenilirliğin sağlanmış olacağı belirtilmektedir (Gay, 1987; Miles ve Huberman, 1994, Akt: Gülteke, 2012). Bu aşamada, güvenilirlik çalışması sonrasında güvenilirlik yüzdeleri hesaplanmış Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, araştırmacı ve uzman öğretmenler arasındaki görüşme sorularının kodlamalarının karşılaştırılması sonrası elde edilen güvenilirlik yüzdeleri incelendiğinde yüzde oranlarının % 93, 2 ile % 100 arasında değiştiği görülmektedir. Araştırma da görüşme sorularının güvenilirlik ortalamasının da % 98, 6 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç % 70’den yüksek olduğu için araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

Elde edilen veriler istenmeyen davranışlar, istenmeyen davranışların oluşma durumları, istenmeyen davranışları önleme yöntemleri ve meydana gelen istenmeyen davranışları önleme stratejileri olarak 4 ana tema altında analiz

edilmiştir. Kodlar temalara yerleştirilmiş ve bu kodlara yönelik öğretmen cevapları verilerek frekansları belirlenmiştir.

Tablo 5. Görüşme sorularının güvenirlilik yüzdeleri

Sorular	Temalar	Güvenirlilik Yüzdesi (%)
Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?	Birbirleri Konuşma	100
	Birbirlerini İtekleme	100
	Ayakta Dolaşma	100
	Arka Sıraya Dönme	100
	Gereksiz Yere Parmak Kaldırma	100
	Öğretmenle Senli Benli Konuşma	100
	Arkadaşlarını Şikâyet Etme	100
	Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovasının Başında Bekleme	99,6
	Öğretmenin Yanında Birikme	99
	İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma	98,6
	Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme	98
	Söz Almadan Konuşma	97,4
	Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma	95,4
	Dersle Alakasız Konularda Konuşma	94,3
	İlgi Ve Dikkat Dağılması	91,3
İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?	Sessiz Okuma Sırasında	100
	Sesli Okuma Sırasında	100
	Ödev Kontrolü Sırasında	100
	Yazı Yazarken	100
	Sıkıldıklarında	100
	Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse	97,5

	İsteksizlik Durumunda	93,2
Öğrencilerinizin bu davranışlarını önlemek için aldığınız önlemler nelerdir?	Sınıf Kurallarını Belirleme	100
	Öğretim Materyallerinden Yararlanma	100
	Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme	100
	Öğrencileri Tanıma	98,5
	Doğru Davranışı Ödüllendirme	98,4
	Dersi Eğlenceli Hale Getirme	97,3
Ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için kullandığımız baş etme stratejileri neleridir?	Uyarma	100
	Ceza Verme	100
	Görmezden Gelme	100
	Sorunu Anlamaya Çalışma	100
	Dersi Eğlenceli Hale Getirme	97,2

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümünde, istenmeyen davranışlar, istenmeyen davranışların oluşma durumları, istenmeyen davranışları önlemek için kullanılan yöntemler ve meydana gelen istenmeyen davranışlarla baş etmek için kullanılan stratejileri belirlemek için yöntem bölümünde açıklanan veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin, uygun yöntemlerle analizi ile elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

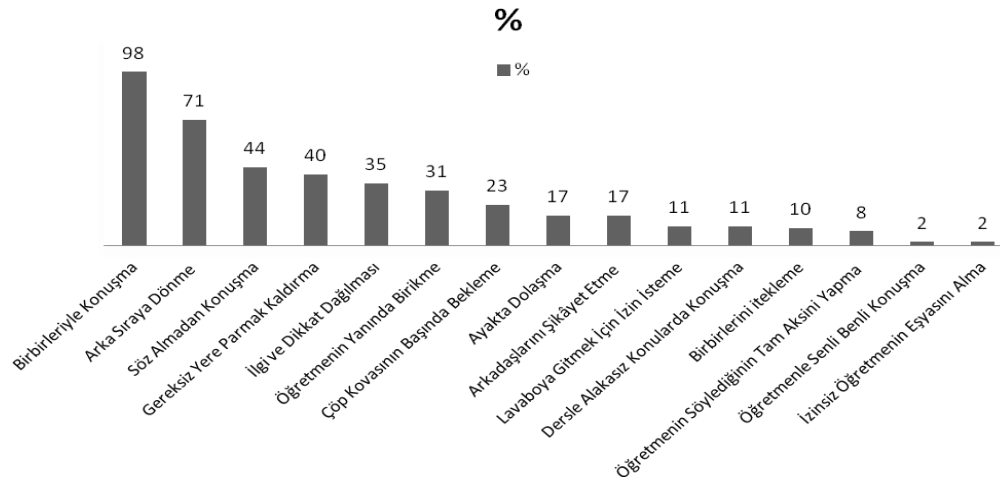
4.1. İstenmeyen Davranışlara Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

İstenmeyen davranışları belirlemek için görüşmecilere görüşme formunda ilk soru olarak yer alan “Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Çalışma grubunun verdiği cevaplara göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlar

Kodlar	Cevaplar	%
Birbirleri Konuşma	Kendi aralarında konuşurlar (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö6, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51). Sıra arkadaşı ile konuşurlar (Ö1, Ö14). Yanındaki arkadaşı ile konuşurlar (Ö7, Ö8), Sürekli konuşurlar. (Ö5).	98
Öğretmenin Yanında Birikme	Öğretmen masasının etrafına toplanırlar (Ö10, Ö1, Ö2, Ö6, Ö8, Ö11, Ö17, Ö19,, Ö22, Ö23, Ö31, Ö35, Ö36, Ö40, Ö47, Ö52).	31
Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme	Tuvalete gitmek için izin isterler (Ö10, Ö1, Ö2, Ö5, Ö6). Tualetleri hiç bitmez (Ö3).	11
İlgi Ve Dikkat Dağılması	Camdan dışarı bakarlar (Ö1, Ö16, Ö17, Ö29, Ö32, Ö48, Ö50). Başka şeylerle ilgilenirler (Ö18, Ö28, Ö33, Ö35). Dikkatleri dağınık (Ö5, Ö7 Ö14). Başka konularla ilgilenirler (Ö30, Ö34, Ö42, Ö44). İlgileri sürekli değişmektedir (Ö12).	35
Birbirlerini İtekleme	Birbirleri ile itişirler (Ö2, Ö3, Ö6, Ö7). Kavga ederler (Ö4).	10

Ayakta Dolaşma	Sınıf içinde gereksiz dolaşırlar (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö11, Ö13, Ö14). Ayakta dolaşırlar (Ö7). Sırasına oturmazlar (Ö4, Ö6).	17
Söz Almadan Konuşma	Arkadaşlarını dinlemeyip konuşurlar (Ö8, Ö17). Söz vermeden konuşurlar (Ö10, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7). Parmak kaldırmadan konuşurlar (Ö1, Ö13). İzinsiz konuşurlar (Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö20, Ö24, Ö25, Ö27, Ö43). Söz almadan konuşurlar (Ö38, Ö41, Ö45, Ö46, Ö49, Ö51).	44
Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovasının Başında Bekleme	Sık sık kalemlerini açmak için çöp kovasına giderler (Ö10, Ö1, Ö2, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15). Sıkıldıkça kalem ucu açarlar (Ö5). Kalemlerinin ucu hiç açık olmaz (Ö7). Çöp kovasına toplanır sürekli sohbet ederler (Ö9).	23
Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma	Söz dinlemezler (Ö2, Ö4). Gitme dediğim halde giderler (Ö6). Söylediğimin aksi şeyler yaparlar (Ö3).	8
Arka Sıraya Dönme	Önüne dön demekten yorulurum (Ö3, Ö9). Sürekli arka sıra ile alışveriş vardır (Ö10). Önlerine dönmezler (Ö17). Arka sıradakilerle konuşurlar (Ö1, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö41, Ö43, Ö45, Ö46, Ö47, Ö52). Arka sıraya dönerler (Ö21, Ö26, Ö31, Ö32, Ö34, Ö35, Ö40, Ö42, Ö44, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51).	71
Gereksiz Yere Parmak Kaldırma	Parmaklar hep havadadır (Ö10, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö14). Parmak kaldırarak gereksiz sorular soruyorlar (Ö1). Sürekli parmak kaldırır (Ö9, Ö11, Ö12, Ö17). Sebepsiz yere parmak kaldırır (Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö30, Ö33, Ö48, Ö50).	40
Öğretmenle Senli Benli Konuşma	Bana siz değil sen derler (Ö3).	2
Arkadaşlarını Şikâyet Etme	Birbirlerini şikâyet ederler (Ö1, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15).	17
İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma	İzin almadan kalemlerimi alırlar (Ö6, Ö17).	2
Dersle Alakasız Konularda Konuşma	Gereksiz konuşurlar (Ö9). Dersle alakasız konuşmaları hiç bitmiyor (Ö1). Alakasız konuşmalar yaparlar (Ö2, Ö3, Ö5, Ö7).	11

Grafik 1. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlar

Araştırmaya katılan öğretmenler toplam 220 istenmeyen davranış belirtmiştir. Bu davranışlardan birbirine benzerler birleştirilerek öğretmen sayısına göre yüzdeleri verilmiştir. Çalışmada toplam 52 öğretmen yer almaktadır. Tablo 6 ve Grafik 1'e göre araştırmada öğretmenlerin sınıflarında en çok "birbirleri ile konuşma" % 98, "arka sıraya dönme" % 71, "söz almadan konuşma" % 44 ve "gereksiz yere parmak kaldırma" % 40 oranlarında ve en az "izinsiz öğretmenin eşyasını alma" % 2 ve "öğretmenle senli benli konuşma" % 2 oranlarında istenmeyen davranışla karşılaştıkları görülmektedir.

Çalışma grubunun cinsiyete göre karşılaştıkları istenmeyen davranış belirtme durumları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre istenmeyen davranış belirtme durumları

İstenmeyen Davranış	Erkek F	Kadın F
Birbirleri Konuşma	33	18
Öğretmenin Yanında Birikme	7	9
Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme	4	2
İlgi Ve Dikkat Dağılması	11	7
Birbirlerini İtekleme	1	4
Ayakta Dolaşma	1	8
Söz Almadan Konuşma	7	16
Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovasının Başında Bekleme	6	6

Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma	1	3
Arka Sıraya Dönme	2	35
Gereksiz Yere Parmak Kaldırma	2	19
Öğretmenle Senli Benli Konuşma	-	1
Arkadaşlarını Şikâyet Etme	1	8
İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma	-	1
Dersle Alakasız Konularda Konuşma	2	4

Araştırmada toplam 52 öğretmen 220 istenmeyen davranış belirtmiştir. En sık betimlenen istenmeyen davranışlar, “arka sıraya dönme”, “birbirleriyle konuşma” ve “gereksiz yere parmak kaldırma” şeklinde olmuştur.

Erkekler en sık “birbirleriyle konuşma”dan şikâyet ederken, en az “arkadaşını şikâyet etme”, “ayakta dolaşma”, “birbirlerini itekleme” ve öğretmenin söylediğinin tam aksini yapma”dan şikâyet etmekte, hatta kadınların aksine “öğretmenin eşyasını izinsiz alma” ve öğretmenle senli benli konuşma”yı ise hiç önemsememişlerdir.

Kadınlar ise en sık “arka sıraya dönme” ve “gereksiz yere parmak kaldırma” dan, en az ise “öğretmenin eşyasını izinsiz alma” ve öğretmenle senli benli konuşma” davranışlarından rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma yüzdeleri daha yüksektir. Bunun nedeni erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre öğrenciler üzerinde yaptırım gücünün daha fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 8. Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre karşılaştıkları istenmeyen davranışlar

İstenmeyen Davranış	22-34 f	35-44 f	45 ve üstü f
Birbirleri Konuşma	4	34	12
Öğretmenin Yanında Birikme	4	11	1
Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme	-	2	4
İlgi Ve Dikkat Dağılması	-	17	1
Birbirlerini İteklemeye	4	1	-
Ayakta Dolaşma	4	5	-
Söz Almadan Konuşma	3	12	8
Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovanının Başında Bekleme	2	8	2
Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma	2	2	-
Arka Sıraya Dönme	4	32	1

Gereksiz Yere Parmak Kaldırma	2	14	5
Öğretmenle Senli Benli Konuşma	1	-	-
Arkadaşlarını Şikâyet Etme	2	4	2
İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma	1	-	-
Dersle Alakasız Konularda Konuşma	1	2	3

Araştırmaya katılan 22-34 yaş aralığındaki öğretmenler en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını; birbirleri konuşma, öğretmenin yanında birikme, birbirlerini itekleme, ayakta dolaşma ve arka sıraya dönme olarak belirtmişlerdir. 35-44 yaş aralığındaki öğretmenler ise en çok karşılaştıkları öğrenci davranışlarını; birbirleri konuşma, arka sıraya dönme ve söz almadan konuşma olarak belirtmişlerdir. 45 yaş ve üstü yaş aralığındaki öğretmenler ise en çok birbirleri ile konuşma davranışı ve söz almadan konuşma davranışları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde oransal olarak istenmeyen davranışlarla daha çok 35-44 yaş grubundaki öğretmenlerin karşılaştıkları görülmektedir. Bunun nedeni öğretmenlerin yaşları nedeniyle öğrenci davranışlarını görmezden gelememeleri, bu davranışlardan dolayı dikkatlerinin dağılıyor olması olabilir. Öğretmenlerin aile ve özel hayatlarında daha yoğun bir dönemde olmaları nedeni ile kendi problemleri nedeniyle çocukların davranışlarından daha fazla rahatsız oluyor olmalarına da sebep oluyor olabilir. Öğretmenlerin hizmet yılı aralıklarına göre karşılaştıkları istenmeyen davranışlar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Çalışma grubunun hizmet yılı aralıklarına göre karşılaştıkları istenmeyen davranışlar

İstenmeyen Davranış	5-10 yıl f	11-20 yıl f	21-29 yıl F	30 ve üstü f
Birbirleri Konuşma	4	9	26	12
Öğretmenin Yanında Birikme	4	5	6	1
Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme	-	-	2	4
İlgi Ve Dikkat Dağılması	-	1	16	1
Birbirlerini İtekleme	4	1	-	-
Ayakta Dolaşma	4	2	3	-
Söz Almadan Konuşma	3	6	6	8
Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovasının Başında Bekleme	2	1	7	2
Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma	2	2	-	-
Arka Sıraya Dönme	4	9	23	1

Gereksiz Yere Parmak Kaldırma	2	2	12	5
Öğretmenle Senli Benli Konuşma	1	-	-	-
Arkadaşlarını Şikâyet Etme	2	1	3	2
İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma	1	-	-	-
Dersle Alakasız Konularda Konuşma	1	-	2	-

Araştırmaya katılan 5-10 yıl aralığındaki öğretmenler en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını; birbirleri konuşma, öğretmenin yanında birikme, birbirlerini itekleme, ayakta dolaşma ve arka sıraya dönme olarak belirtmişlerdir. 11-20 yıl aralığındaki öğretmenler ise en çok karşılaştıkları öğrenci davranışlarını; birbirleri konuşma, arka sıraya dönme, arka sıraya dönme, ilgi ve dikkat dağılması ve gereksiz yere parmak kaldırma olarak, 21-29 yıl aralığındaki öğretmenler birbirleri konuşma ve arka sıraya dönme olarak belirtmişlerdir. 30 yıl ve üstü aralığındaki öğretmenler ise en çok birbirleri ile konuşma davranışı ve söz almadan konuşma davranışları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Hizmet yılı ne olursa olsun öğretmenler aşağı yukarı aynı seviyede davranışlardan rahatsız olmaktadır. Bunun nedeni yıllar geçse de öğretmenlerin karşılaştıkları öğrenci davranışlarının değişmiyor olması olabilir. Bu noktada öğretmenlik becerisinden öte öğrenci psikolojisi ve gelişim özellikleri ile ilgili araştırmaların artırılması gerekiyor olabilir.

4.2 İstenmeyen davranışların oluşma durumlarına yönelik bulgular ve yorumlar

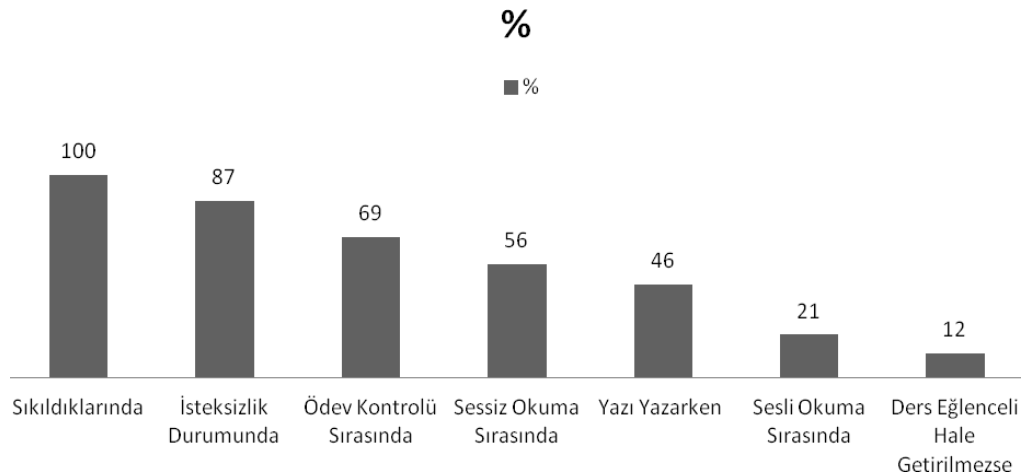
İstenmeyen davranışların oluşma durumlarını belirlemek için görüşmecilere, görüşme formunda ikinci soru olarak yer alan “İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların oluşma durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 10’de görülmektedir.

Tablo 10. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranış oluşma durumları

Davranış oluşma durumu	Cevaplar	%
Sessiz Okuma Sırasında	Sessiz okuma yaparken (Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö13, Ö16, Ö23, Ö24, Ö33, Ö36, Ö37, Ö45, Ö48, Ö52). Sessiz okuma dersinde (Ö2, Ö3, Ö7, Ö10, Ö12, Ö15, Ö17, Ö22, Ö25, Ö32, Ö38, Ö39, Ö50, Ö51).	56
Sesli Okuma Sırasında	Sesli okuma yaptırırken (Ö4, Ö7, Ö30, Ö50). Arkadaşları sesli okurken (Ö1, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14, Ö20, Ö46).	21
Ödev Kontrolü	Ödevleri kontrol ederken (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö26, Ö28,	69

Sirasında	Ö30, Ö31, Ö34, Ö35, Ö36, Ö38, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö46, Ö49, Ö52).	
Yazı Yazarken	Yazı yazıyorken (Ö1, Ö5, Ö10, Ö15, Ö19, Ö23, Ö29, Ö35, Ö41, Ö47, Ö48). Yazı yazdırırken (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö13, Ö14, Ö17, Ö27, Ö31, Ö34, Ö39, Ö43).	46
Sıkıldıklarında	Öğrenciler sıkıldığında (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö19, Ö22, Ö30, Ö36, Ö40, Ö46, Ö48, Ö51). Öğrenciler sıkıldığı zaman (Ö2, Ö9, Ö14, Ö16, Ö18, Ö23, Ö25, Ö27, Ö35, Ö42, Ö47, Ö49, Ö52). Öğrenciler sıkıldıklarında (Ö17, Ö20, Ö21, Ö24, Ö26, Ö28, Ö29, Ö31, Ö33, Ö34, Ö37, Ö38, Ö39, Ö41, Ö43, Ö44, Ö45, Ö50).	100
İsteksizlik Durumunda	Ders yapmak istemiyorlarsa (Ö2, Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö22, Ö45). Okuma Yapmak istemiyorlarsa (Ö1, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14, Ö24, Ö25, Ö37, Ö41, Ö47, Ö48). Yazı yazmak istemiyorlarsa (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö16, Ö18, Ö21, Ö33, Ö36, Ö42, Ö44, Ö47, Ö49, Ö51, Ö52).	87
Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse	Ders sıkıcı ise (Ö1, Ö11). Oyun oynamadan ders yapılıyorsa (Ö12). Görsellik az ise (Ö11, Ö17). Sıkılacakları ortam varsa (Ö29).	12

Grafik 2. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranış oluşma durumları

Tablo 10 ve Grafik 2 incelendiğinde oransal olarak öğretmenlerin en çok sıkıldıklarında, isteksizlik durumunda ve ödev kontrolü sırasında istenmeyen öğrenci davranışlarının oluştuğunu düşündükleri görülmektedir. Öğrenciler sıkıldıklarında derse olan ilgilerini kaybediyor ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşmalarına sebep oluyor olabilirler. Ayrıca birinci sınıf düzeyindeki öğrenci psikolojisi incelenirse; o yaş grubundaki öğrencilerin sürekli dikkatlerinin çekilmesi

ve hoşlanacakları ortamların yaratılması gerekmektedir. Aksi taktirde öğrencilerin dersin akışını engelleyecek davranışlara başvurmaları kaçınılmaz olabilir. Öğrencilerin ödev kontrolü sırasında dikkatlerinin dağıldığı ve boş kalarak sıkıldıkları düşünülürse bu durumda da istenmeyen davranışların gözlenmesi mümkündür. Davranışların oluşma durumlarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre belirttikleri istenmeyen davranış oluşma durumları

Davranış oluşma durumu	Erkek f	Kadın f
Sessiz Okuma Sırasında	21	8
Sesli Okuma Sırasında	2	9
Ödev Kontrolü Sırasında	16	20
Yazı Yazarken	7	17
Sıkıldıklarında	33	19
İsteksizlik Durumunda	27	18
Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse	-	6

Araştırmaya katılan öğretmenlerden sessiz okuma sırasında durumunu belirtenlerin 21’i erkek 8’i kadın, sesli okuma sırasında durumunu belirtenlerin 2’si erkek 9’u kadın, ödev kontrolü sırasında durumunu belirtenlerin 16’sı erkek 20’si kadın, yazı yazarken durumunu belirtenlerin 7’si erkek 17’si kadın, sıkıldıklarında durumunu belirtenlerin 33’ü erkek 19’u kadın, isteksizlik durumunu belirtenlerin 27’si erkek 18’i kadın ve ders eğlenceli hale getirilmezse durumunu belirtenlerin 6’sı da kadındır.

Tablo 11 incelendiğinde; oransal olarak erkeklerin en çok sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda, kadınların ise ödev kontrolü sırasında, sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda istenmeyen öğrenci davranışlarının oluştuğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Kadınların ödev kontrolü sırasında da bu davranışlarla fazlasıyla karşılaşmaları kadınların sınıf içerisinde daha az kontrol düzeyine sahip olmalarından kaynaklanabilir. Öğrenciler erkek öğretmenlerden kadınlara oranla daha fazla korkuyor ve bu nedenle ödev kontrolü sırasında istenmeyen davranış oluşturmuyor olabilirler.

Çalışma grubunun eğitim durumlarına göre belirttikleri istenmeyen davranış oluşma durumları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. *Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre istenmeyen davranış belirtme durumları*

Davranış oluşma durumu	22-34	35-44	45 ve Üstü
	F	f	F
Sessiz Okuma Sırasında	3	18	8
Sesli Okuma Sırasında	3	6	1
Ödev Kontrolü Sırasında	4	24	8
Yazı Yazarken	2	18	4
Sıkıldıklarında	4	36	12
İsteksizlik Durumunda	4	31	10
Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse	1	-	5

Araştırmaya katılan 22-34 yaş aralığındaki öğretmenler en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkma durumlarını; ödev kontrolü sırasında, sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda olarak belirtmişlerdir. 35-44 yaş aralığındaki öğretmenler ise en çok sıkıldıklarında, ödev kontrolü sırasında, isteksizlik durumunda ve yazı yazarken bu davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. 45 ve üstü yaş aralığındaki öğretmenler ise sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde 35-44 yaş aralığındaki öğretmenlerin ders eğlenceli hale getirilmezse istenmeyen davranışların oluşacağını düşünmedikleri görülmektedir. Bunun nedeni davranışların oluşma nedenlerinin öğretmenden, dersin işleniş yönteminden ve kullanılan materyallerden öte öğrencilerin kendilerinden kaynaklandığını düşünmeleri olabilir.

Davranış oluşma durumlarının hizmet yılına göre dağılımı Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13. *Çalışma grubunun hizmet yılına göre istenmeyen davranış oluşma durumları*

Davranış oluşma durumu	5-10 yıl	11-20 yıl	21-29 yıl	30 ve üstü
	f	f	F	F
Sessiz Okuma Sırasında	3	14	4	8
Sesli Okuma Sırasında	3	4	-	3

Ödev Kontrolü Sırasında	4	24	-	8
Yazı Yazarken	2	18	-	4
Sıkıldıklarında	4	36	-	12
İsteksizlik Durumunda	4	31	-	10
Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse	1	-	-	5

Araştırmaya katılan 5-10 yıl aralığındaki öğretmenler en çok karşılaştıkları istenmeyen davranış oluşma durumlarını; ödev kontrolü sırasında, sıkıldıklarında isteksizlik durumunda, 11-20 yıl aralığındaki öğretmenler ise sessiz okuma sırasında, ödev kontrolü sırasında, yazı yazarken, sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda, 21-29 yıl aralığındaki öğretmenler sessiz okuma sırasında olarak belirtmişlerdir. 30 yıl ve üstü aralığındaki öğretmenler ise en çok sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda olarak belirtmişlerdir. 30 yıl ve üstü öğretmenler bu davranışların nedenleri ile ilgilenmiyor, bu davranışların sebepsiz yere tekrar eden davranışlar olduğunu düşünmeleri olabilir. Öğretmenlik yaptıkları yıllar boyunca bu davranışlarla sürekli karşılaşmış olmaları bu durumu artık sorgulamadan kabul etmelerine sebep olmuş olabilir.

4.3 Öğrencilerde İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmaması İçin Alınan Önlemler

Bu alt problemin çözümlenmesi için görüşmecilere görüşme formunda ilk soru olarak yer alan “öğrencilerinizde istenmeyen davranışların ortaya çıkmaması için aldıkları önlemler nelerdir?” sorusu soruldu. Görüşmecilerden bu soruyu kısa ve net bir şekilde cevaplamaları istendi.

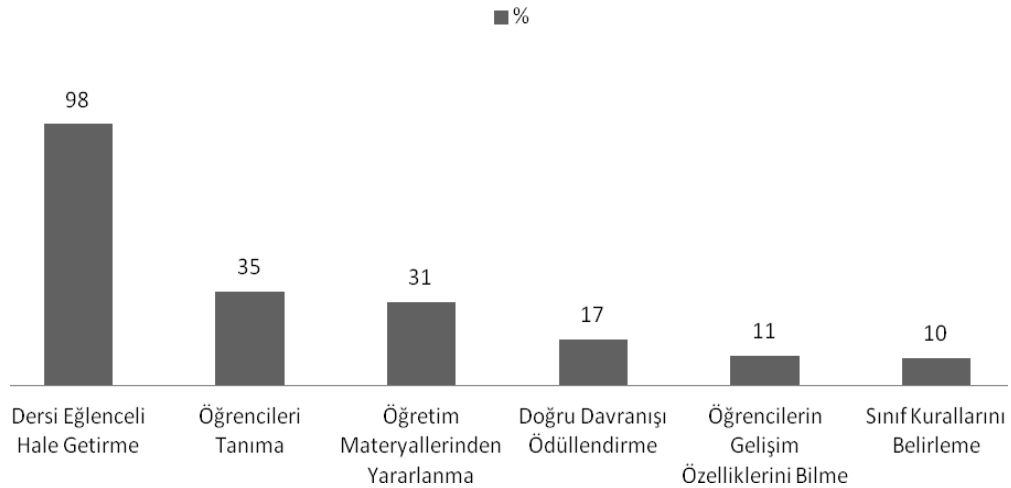
Çalışma grubunun verdiği cevaplara göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışları önleme yöntemleri

Önleme Yöntemleri	Cevaplar	%
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	Dersi Eğlenceli Hale Getiririm (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö22, Ö26, Ö27, Ö34, Ö36, Ö42, Ö46, Ö48, Ö52). Etkinlik Yaparım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö28, Ö31, Ö33, Ö35, Ö37, Ö38, Ö40, Ö43, Ö44, Ö47, Ö49, Ö50, Ö51).	98

Öğretim Materyallerinden Yararlanma	Projeksiyon Kullanırım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö21, Ö25, Ö29, Ö30, Ö32, Ö41, Ö45). Çeşitli Materyallerle Dersin Görseelliğini artırırım (Ö7, Ö10, Ö11, Ö15, Ö23, Ö47).	31
Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme	Öğrencilerin gelişim düzeylerine göre dersi düzenlerim (Ö1, Ö4, Ö5, Ö24, Ö39, Ö51).	11
Öğrencileri Tanıma	Öğrencilerin huylarını anlamaya çalışırım (Ö4, Ö6, Ö7, Ö20, Ö35). Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö13, Ö16, Ö18, Ö19, Ö31, Ö33). Öğrencilerin hoşlandığı şeyleri anlamaya çalışırım (Ö14, Ö25, Ö30).	35
Sınıf Kurallarını Belirleme	Sınıf kurallarını beraber belirlerim (Ö1, Ö9, Ö29, Ö32, Ö34).	10
Doğru Davranışı Ödüllendirme	Yanlış yapmayana ödül veririm (Ö2, Ö4, Ö8, Ö11, Ö17). Doğru yapana ödül veririm (Ö21, Ö22, Ö26, Ö28).	17

Grafik 3. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışları önleme yöntemleri

Tablo 14 ve Grafik 3 incelendiğinde oransal olarak öğretmenlerin en çok dersi eğlenceli hale getirdiklerinde, en az ise sınıf kurallarını belirlediklerinde istenmeyen davranışları önleyeceklerini düşündükleri görülmektedir.

Sınıf düzeyinde de olsa öğrenci grupları toplumumuzun bir aynasıdır. Ülkemiz insanların da kurallara uymada bir sıkıntı yaşadığı yadsınamaz bir olgudur. En basite indirgersek trafik kurallarına uyulmaması nedeniyle kazalarda dünyanın en önde gelen ülkelerinden birisiyiz. Dolayısıyla yediden yetmişe tüm insanlarımızda kurallara karşı bir yaşama isteği mevcuttur. Kurallara karşı ne kadar asi isek de eğlence denince akan sular durur ve bunun içinde yer almak için elimizden gelen

çabayı gösteririz. Bu, yaştan bağımsız olarak insan psikolojisine en uygun bir öğrenme / öğretme şeklidir. Kaldı ki dersin eğlenceli hale getirilerek öğrenme şekli, insan beyninin mutlu anları hafızadan silmemesi nedeniyle en kalıcı yöntemdir. Burada temel konu, dersin eğlenceli hale getirilebilmesi için gerekli materyalin temin edilmesi ve öğretmenlerin bu amaçla en uygun yöntemleri uygulayabilme yetisidir.

Davranışları önleme yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15. *Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre istenmeyen davranış önleme yöntemleri*

Önleyici Davranışlar	Erkek	Kadın
	f	f
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	33	18
Öğretim Materyallerinden Yararlanma	7	9
Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme	4	2
Öğrencileri Tanıma	11	7
Sınıf Kurallarını Belirleme	1	4
Doğru Davranışı Ödüllendirme	1	8

Tablo 15 incelendiğinde; kadın ya da erkek tüm öğretmenlerin istenmeyen davranışları önlemede en çok dersi eğlenceli hale getirmeyi kullandıkları görülmektedir. Buna karşın kadınların erkeklere göre daha otoriter olduğu ve önleyici davranışlar içerisinde “sınıf kurallarını belirleme” ve “ödüllendirmeyi” erkeklere göre daha çok tercih ettikleri gözlenmektedir.

Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre belirttikleri istenmeyen davranış önleme yöntemleri Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. *Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre istenmeyen davranış önleme yöntemleri*

Önleyici Davranışlar	22-34	35-44	45 ve üstü
	f	F	f
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	6	34	11
Öğretim Materyallerinden Yararlanma	5	10	1
Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme	3	9	2
Öğrencileri Tanıma	2	5	11
Sınıf Kurallarını Belirleme	4	1	-

Doğru Davranışı Ödüllendirme	3	1	5
------------------------------	---	---	---

Araştırmada yaş aralıkları baz alındığında en dikkat çekici bulgunun 22-34 yaş aralığı ile 45 yaş ve üstü öğretmenler için istenmeyen davranışların çok önemli olmadığı ve önleyici yöntemlere başvurma sıklıklarının daha az olduğu, hatta bazı önleyici yöntemleri (örneğin sınıf kurallarını belirleme) ise hemen hemen hiç kullanmadıkları dikkat çekmiştir. Buna karşın bu yöntemleri en fazla kullanan yaş grubunun ise 35 – 44 yaş aralığı olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte tüm yaş aralığındaki öğretmenler için en çok başvurulan önleyici davranış yönteminin “dersi eğlenceli hale” getirme olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunun hizmet yılına göre istenmeyen davranış önleme yöntemleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. *Çalışma grubunun hizmet yılına göre istenmeyen davranış önleme yöntemleri*

<i>Davranış oluşma durumu</i>	<i>5-10 yıl F</i>	<i>11-20 yıl F</i>	<i>21-29 yıl f</i>	<i>30 ve üstü f</i>
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	7	6	25	13
Öğretim Materyallerinden Yararlanma	6	4	3	3
Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme	2	2	-	2
Öğrencileri Tanıma	2	10	-	6
Sınıf Kurallarını Belirleme	2	3	-	-
Doğru Davranışı Ödüllendirme	1	4	2	3

Yaş aralıkları ile hizmet yıllarına ait bulgular paralel olmakla birlikte yirminci hizmet yılına kadar ve otuzuncu hizmet yılından sonra, istenmeyen davranışlardan herhangi bir önlem kullanacak kadar rahatsız olma derecesinin göreceli olarak az olduğu ve bu yöntemlerin en çok 21 – 29 yıl arası hizmeti olan öğretmenler tarafından kullanıldığı gözlenmektedir. Bunda temel etken, öğretmenlerin “emekli olma psikolojisi” ya da edindikleri deneyim ışığında artan “sınıfta otorite oluşturma yeteneği” olabilir. 30 yıl üstü yaş grubu öğretmenlerin ise istenmeyen davranışları ve sınıf içi öğretimin kalitesinin azalmasını umursamaması ya da önemsememesi olabilir. Bunda öğretmenin yaşa bağlı mental fonksiyonları, menapoz ya da andropozu bağlı psikolojik durumlar etken olabilir. Bu arada araştırmada ve tabloda 0 – 5 yıl arası grubun olmadığı, bu da ilgili atama yönetmeliği kuralları çerçevesinde

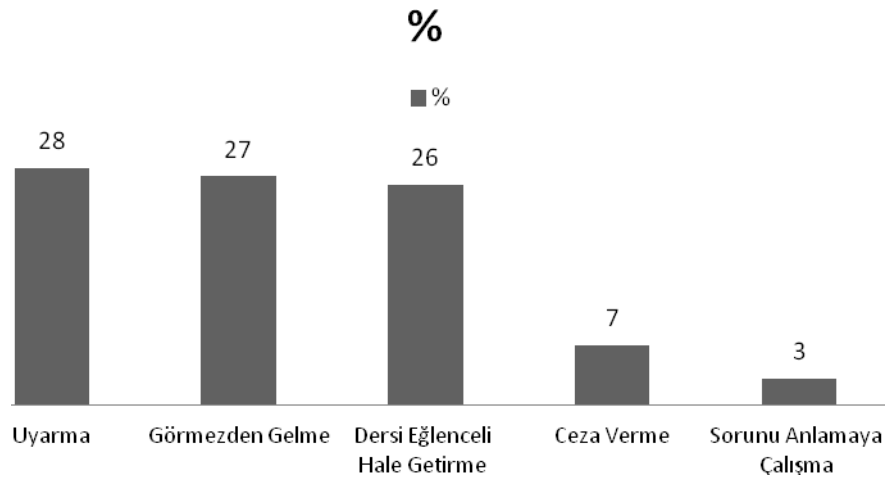
Burdur merkez köy ve ilçelerine tayinde kullanılan hizmet puanının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.4. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkmada Kullanılan Yöntemler

Bu alt problemin çözümlenmesi için görüşmecilere görüşme formunda ilk soru olarak yer alan “Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlarla başa çıkmada kullandığınız yöntemler nelerdir?” sorusu soruldu. Görüşmecilerden bu soruyu kısa ve net bir şekilde cevaplamaları istendi. Çalışma grubunun verdiği cevaplara göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri

%	İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemi	Cevaplar
28	Uyarma	Uyarırım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö30, Ö31, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö38, Ö39, Ö40, Ö42, Ö43, Ö45, Ö46, Ö48, Ö49, Ö50, Ö52). İkaz ederim (Ö6, Ö8, Ö16, Ö19, Ö20, Ö29, Ö32, Ö37, Ö41, Ö44, Ö47, Ö51).
7	Ceza Verme	Ceza veririm (Ö1, Ö5, Ö10, Ö11, Ö14, Ö19, Ö24, Ö31, Ö37, Ö41, Ö46, Ö51).
27	Görmezden Gelme	Görmüyormuş gibi yaparım (Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö15, Ö16, Ö20, Ö38, Ö52). Oralı olmam (Ö4, Ö8, Ö9, Ö13, Ö17, Ö18, Ö21, Ö22, Ö25, Ö27, Ö28, Ö32, Ö34, Ö36, Ö39, Ö40, Ö43, 50). Görmezden gelirim (Ö1, Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö17, Ö19, Ö23, Ö26, Ö29, Ö30, Ö33, Ö35, Ö42, Ö44, Ö45, Ö47, Ö48, Ö49).
26	Dersi Eğlenceli Hale Getirme	Etkinlik yaparım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö21, Ö22, Ö27, Ö28, Ö31, Ö34, Ö35, Ö39, Ö41, Ö43, Ö45, Ö48, Ö52). Oyun oynatırım (Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö16, Ö17, Ö20, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö29, Ö30, Ö32, Ö33, Ö36, Ö37, Ö38, Ö40, Ö44, Ö46, Ö47, Ö50).
3	Sorunu Anlamaya Çalışma	Sorunu anlamak için öğrenciyle konuşurum (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö14, Ö17, Ö23, Ö33, Ö51). Derdini anlamak için öğrenciyle konuşurum (Ö22, Ö38, Ö46, Ö49, Ö50).

Grafik 4. Çalışma grubuna göre istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri

Tablo 18 ve Grafik 4 incelendiğinde oransal olarak öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmek için en çok uyarma, görmezden gelme ve dersi eğlenceli hale getirme yöntemlerini kullandıkları görülmektedir. Bu yöntemler, anlık çözüme yöneliktir ve başarılı olması da sınırlı ve geçicidir. Bunun yerine öğretmenlerin gerekirse bireysel düzeyde sorunu anlamaya çalışarak sınıf içi öğretimde sürekliliği sağlaması gereklidir.

Davranışlarla baş etme yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri

İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemi	Erkek F	Kadın f
Uyarma	33	19
Ceza Verme	7	5
Görmezden Gelme	33	18
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	30	17
Sorunu Anlamaya Çalışma	10	11

İstenmeyen davranışlarla baş etmek için araştırmaya katılan erkek ve kadın öğretmenlerin tamamının (%100) “uyarma” yöntemini, ayrıca erkeklerin % 100’ünün, kadınların ise % 95’nin ise “görmezden gelme” yöntemini kullandığı görülmektedir. Ceza verme yöntemini ise her iki cinsiyetin de benzer oranlarda (% 21E, % 26 K) kullandığı, ancak sorunu anlamaya çalışma yönteminde ise kadınların daha hassas davrandıkları görülmektedir (% 30 E, % 58 K).

Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre belirttikleri istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. *Çalışma grubunun yaş aralıklarına göre istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri*

İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemi	22-34 f	35-44 f	45 ve üstü f
Uyarma	7	34	11
Ceza Verme	-	6	6
Görmezden Gelme	6	34	10
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	4	34	11
Sorunu Anlamaya Çalışma	2	12	3

Araştırmada, yaş aralıkları baz alındığında istenmeyen davranışları önleme yöntemlerinde olduğu gibi baş etme yöntemlerinde de en dikkat çekici bulgunun 22-34 yaş aralığı ile 45 yaş ve üstü öğretmenler için istenmeyen davranışların çok önemli olmadığı ve baş etme yöntemlerine başvurma sıklıklarının daha az olduğu, hatta bazı baş etme yöntemlerini (örneğin ceza verme) ise hemen hemen hiç kullanmadıkları dikkat çekmiştir. Buna karşın bu yöntemleri en fazla kullanan yaş grubunun ise 35 – 44 yaş aralığı olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte tüm yaş aralığındaki öğretmenler için en çok başvurulan baş etme yöntemlerinin ise “uyarma” ve “dersi eğlenceli hale getirme” olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunun hizmet yıllarına göre istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. *Çalışma grubunun hizmet yıllarına göre istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri*

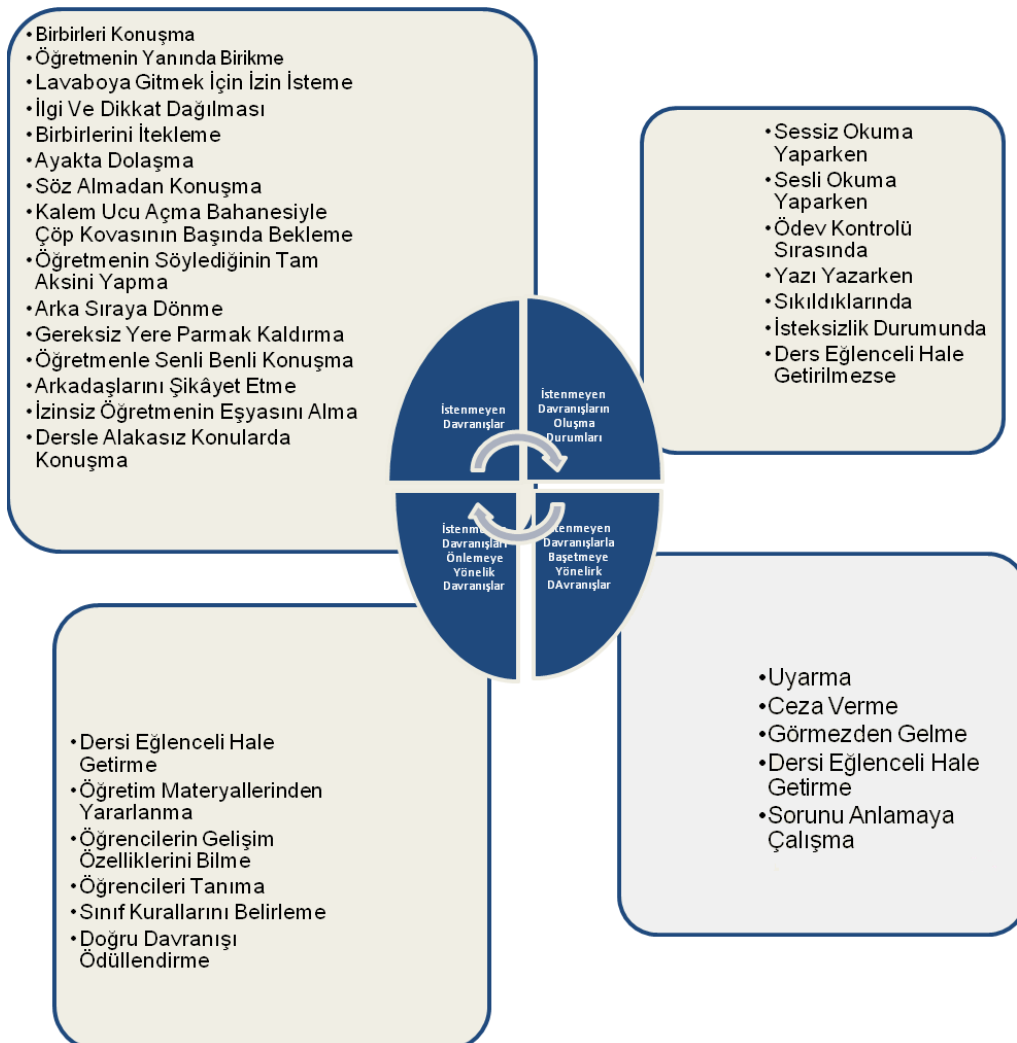
İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemi	5-10 yıl F	11-20 yıl f	21-29 yıl F	30 ve üstü f
---	---------------	----------------	----------------	-----------------

Uyarma	7	6	26	13
Ceza Verme	2	2	4	4
Görmezden Gelme	7	6	26	13
Dersi Eğlenceli Hale Getirme	6	6	26	12
Sorunu Anlamaya Çalışma	7	7	4	3

Araştırmada istenmeyen davranışlarla baş etme yöntem bulgularına hizmet yılı etkisinin, yaşın etkisi ile benzer olduğu, 5 – 10 yıl, 11 – 20 yıl ile 30 yıl üstü hizmet yılı aralıklarında kullanılan yöntemler de paralellik olduğu, 21 – 29 hizmet yılındaki öğretmenlerin ise bu yöntemleri çok daha fazla kullandıkları görülmüştür. Bu hizmet yılındaki öğretmenlerin “uyarma”, “görmezden gelme” ve “dersi eğlenceli hale getirme” yöntemini aynı oranda kullandığı ve bu oranın da diğer hizmet yılı gruplarına göre en az iki kat daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Şekil 1’de araştırmanın tüm bulguları gruplanarak verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma bulgularının gruplandırılması

BÖLÜM V

Sonuç Ve Öneriler

5.1. Sonuç

Bu bölümde araştırmanın bulgularından çıkarılan sonuçlar ortaya konmuş ve bu sorunlara yönelik öneriler geliştirilmiştir. Bu çalışmada, öğretmenlerin birinci sınıf öğrencilerinin istenmeyen davranışlarıyla baş etme yöntemleri; öğretmenlerin görüşlerine göre belirlemek amaçlanarak araştırılmıştır. Bu amaçla Burdur ili merkez ilçede ve merkeze bağlı köylerde hizmet veren okullardaki birinci sınıf öğretmenleri ile görüşülmüştür. Genel olarak 52 öğretmen ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler sırasında görüşmecilerin demografik özelliklerini, karşılaştıkları istenmeyen davranışları, bu davranışların meydana gelme durumlarını, bu davranışları önlemek ve bu davranışlarla baş etmek için kullandıkları yöntemleri ortaya çıkarmaya dönük sorular sorulmuştur. Toplanan veriler içerik analizi ile analiz edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1 Çalışma grubunun kişisel özelliklerine yönelik sonuçlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 63'ü kadın, % 37'si erkek öğretmenlerden oluşmuştur. Öğretmen sayıları oransal olarak neredeyse yarı yarıyadır.
2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 8'i ön lisans, % 88'i lisans mezunudur. % 4'ü eğitim durumunu belirtmemiştir. Buda bize katılım açısından lisans mezunlarının çoğunlukta olduğunu göstermektedir.
3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 14'ü 22-34 yaş, % 65'i 35-44 yaş, % 21'i 45 yaş ve üstü aralığındadır. Buda bize katılım açısından 35-44 yaş aralığındaki öğretmenlerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir.
4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 13'ü 5-10 hizmet yılı, % 12'si 11-20 hizmet yılı, % 50'si 21-29 hizmet yılı ve % 25 'i 30 yıl ve üstü aralığındadır. Buda bize katılım açısından 20-30 hizmet yılı aralığındaki öğretmenlerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

5.1.2 İstenmeyen Davranışlara Yönelik sonuçlar

1. Bu araştırmada öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin karşılaştığı istenmeyen davranışlar en çok birbirleri konuşma, arka sıraya dönme, söz almadan konuşma davranışları olarak belirlenmiştir. En az belirtilen davranışlarda öğretmenin söylediğinin tam aksini yapma, öğretmenle senli benli konuşma, izinsiz öğretmenin eşyasını alma davranışlarıdır.
2. Araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan analizde kadınların en çok arka sıraya dönme, en az öğretmenle senli benli konuşma ve izinsiz öğretmenin eşyasını alma davranışları ile karşılaştıkları görülmüştür. Erkeklerin ise en çok birbirleri ile konuşma davranışı ile karşılaştıkları ancak öğretmenle senli benli konuşma ve izinsiz öğretmenin eşyasını alma davranışları ile karşılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
3. İstenmeyen davranışlarla daha çok 35-44 yaş grubundaki öğretmenlerin karşılaştıkları görülmektedir.
4. İstenmeyen davranışlarla daha çok 21-29 yıl aralığındaki öğretmenlerin karşılaştıkları görülmektedir.
5. Alan yazında yapılan araştırmalar da ve bu araştırmada genelde öğrencilerde büyük ölçüde benzerlik taşıyan davranışların meydana geldiği görülmektedir.

5.1.3 İstenmeyen Davranışların Oluşma Durumlarına Yönelik Sonuçlar

1. Araştırmada öğretmenlerin en çok sıkıldıklarında, isteksizlik durumunda, en az ders eğlenceli hale getirilmezse istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.
2. Araştırmada erkek öğretmenlerin en çok sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda, kadınların ise ödev kontrolü sırasında, sıkıldıklarında ve isteksizlik durumunda istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.
3. Öğretmenler her yaş grubunda en çok isteksizlik durumunda ve sıkıldıklarında istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ancak 35-44 yaş aralığındaki öğretmenler dersin eğlenceli hale getirilmediği durumlarda istenmeyen davranışların oluştuğunu söylememişlerdir.

4. 21-29 hizmet yılı aralığındaki öğretmenlerin sadece öğrenciler sıkıldıklarında öğrencilerin istenmeyen davranışlarının oluştuğunu düşünmekte oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4 İstenmeyen Davranışları Önlemek için Kullanılan Yöntemlere Yönelik sonuçlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenler istenmeyen davranışları önlemeye yönelik en çok dersi eğlenceli hale getirme, en az sınıf kurallarını belirleme yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir.
2. Araştırmada erkek öğretmenler en çok dersi eğlenceli hale getirme ve öğrencileri tanıma, kadın öğretmenler ise dersi eğlenceli hale getirme ve öğretim materyallerinden yararlanma yöntemlerini kullanmaktadır.
3. Araştırmada katılan öğretmenlerin her yaş grubunda istenmeyen davranışları önlemek için en çok dersi eğlenceli hale getirme yöntemine başvurmaktadır.

5.1.5 İstenmeyen Davranışlarla Baş Etmeye Yönelik Sonuçlar

1. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmeye yönelik kullandığı yöntemlerin; uyarma, ceza verme, görmezden gelme, dersi eğlenceli hale getirme, sorunu anlamaya çalışma, öğrenci ile konuşmadır.
2. Araştırmada erkek öğretmenlerin de kadın öğretmenlerinde en çok uyarma, görmezden gelme ve dersi eğlenceli hale getirme yöntemlerine başvurmuşlardır.
3. Araştırmaya katılan öğretmenler her yaş grubunda istenmeyen davranışlarla baş etmek için en çok uyarma, görmezden gelme, dersi eğlenceli hale getirme yöntemlerini kullanmaktadır.
4. Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında gerek diğer araştırmalarda gerekse bu araştırmada sıradan ve benzer davranışlar sergilemektedir.

5.2 Öneriler

5.2.1 Araştırmacılara Öneriler

Eğitim kurumlarında öğrencilerin istenmeyen davranışları ile bu davranışlarla başa çıkmada kullanılan yöntemleri inceleyecek araştırmacılar için öneriler;

1. Bu araştırmada birinci sınıf öğrencilerinin davranışları ve birinci sınıf öğretmen görüşleri incelenmiştir, bu araştırmanın benzeri diğer seviye öğrenci ve öğretmenlerle ile yapılabilir.
2. Bu araştırmanın çalışma grubunu birinci sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışma grubuna veli, okul idaresi ve öğrenci de dâhil edilebilir.
3. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının nedenleri okul içi ve dışı tüm etkenlerle değerlendirilip incelenebilir.
4. Bu araştırma il merkezi ve merkeze bağlı köylerde çalışan öğretmenlerin görüşleri ile değerlendirilmiştir. Benzer araştırmada diğer ilçe ve köylerde dâhil edilebilir.
5. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşmeden yararlanılmıştır. Benzer araştırmada anket geliştirilip uygulanarak nicel veriler elde edilerek daha fazla örnekleme ulaşılabilir.

5.2.2 Uygulayıcılara Öneriler

1. İlköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, istenmeyen davranışları önleme ve bu davranışlarla baş etme becerilerini geliştirmek amacıyla sınıf yönetimi konusundaki bilgi, beceri, yetenek ve yeterliliklerini arttırmak için çeşitli kurs, konferans, panel, sempozyum, seminer gibi etkinlikler düzenlenebilir.
2. Öğretmenler dersi daha eğlenceli hale getirerek istenmeyen davranışların görölme sıklıklarını daha aza indirebilir.
3. Öğrencilerin derse olan ilgileri artırılırsa istenmeyen davranışlar önlenebilir. Bunun için öğretmenler derslerde yeni yöntem ve yaklaşımları kullanabilir. Ayrıca yeni ve daha kullanışlı ders materyalleri kullanılarak görsellik artırılarak öğrencilerin derse olan ilgileri artırılabilir.
4. Öğrencilerin istenmeyen davranışları ile başa çıkmak için öğrencilerle konuşularak bu davranışlarının nedenleri tespit edilerek, bu nedenleri ortadan kaldırmak için veli ve okul idaresi ile işbirliği yapılarak çözümler oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Açıklan, A. (1997), *Toplumsal kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Ağaoğlu, E. (2001), Sınıf yönetimi ile ilgili genel olgular. (Ed. Z. Kaya), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akar, H., Tor, D., Tantekin Erden, F. ve Şahin, İ.T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 9(2), 792-806.
- Akar, İ. (2002). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. Z. Kaya. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akar, İ. (2005). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. Z. Kaya. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akçadağ, T. (2007). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran. (Ed.). *Etkili sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Aksoy, N. (1999). Classroom management and student discipline in elementary schools of Ankara, (Unpublished Doctoral Dissertation). USA: University Of Cincinnati.
- Aksoy, N. (2001). Sınıf yönetimi ve disiplin modellerinin dayandığı temel yaklaşımlar. *Eğitim Yönetimi*, s: 9-20.
- Arslan, H. (2007). İlköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi. *Yüksek lisans Tezi*, İstanbul: Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atıcı, M. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetkinlik beklentisi rolünün İngiltere ve Türkiye’de seçilen bir araştırma grubu üzerinde incelenmesi*. II.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara sunuldu.
- Atıcı, M. (2001). Yüksek ve düşük yetkinlik düzeyine sahip öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (28), 483-499.
- Atıcı, M. (2001). İlköğretimdeki öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve nedenleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, s: 5-11.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (2006). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Beşdok, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*.(2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Burden, P.E. (1995). *Classroom management and discipline methods to facilitate cooperation and instruction*, USA : Longman Publishers.

- Cameron, R. J. (1998). School discipline in the united kingdom: Promoting classroom behaviour which encourages effective teaching and learning. *Educational and Child Psychology*, 15(1).
- Celep, C. (2000). Ortaöğretim okullarında sorumluluğa dayalı sınıf yönetimi. Web: <http://www.dergi.org/122000/2102.htm>.
- Cemaloğlu, N. (2011). Veri toplama teknikleri: Nicel-nitel. A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Charles, C. M. (1992). *Building classroom discipline: From models to practice*. London: Longman.
- Charles, C.M. (2002), *Building classroom management*. New York: Longman Publishes.
- Curwin, R. L., Mendler, A. A. (1998). *Discipline with Dignity*, Inc. E. Broyles. (Ed.), USA: Merrill Education/ASCD College Textbook Series.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı (2. Basım)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çanakçı, H., Çankaya, İ. (2001). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6/2, 307-316
- Çankaya, İ. V. (1992). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağdelen, Ö. (1999). *İlköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Danaoğlu, G. (2009). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin 5.sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla başetme stratejileri*. Yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı.
- Demirtaş, H. (2007). Sınıf yönetiminin temelleri. H. Kıran. (Ed.). *Etkili sınıf yönetimi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Doyle, W. (1986). Classroom organization and management. M.C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*. New York: Mc. Millan.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emmer, E. T. and Stough, L. M. (2001). Classroom management: A critical part of educational psychology with implications for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103–112.
- Emmer, E.T., Evertson, C.M. and Worsham, M.E. (2003). *Classroom management for secondary teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Erden, M., Akman, Y. (1995). *Eğitim psikolojisi, gelişim-öğrenme-öğretme*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erden, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.

- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayınevi
- Ergün, M., Yüksel A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm yolları. www.eğitim.aku.edu.tr/davranis 'den alınmıştır.
- Gökdoğan, G. (2007). *Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi (Kayseri İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jones, R. N. (1982). *The theory and practices of counselling psychology*. F. Akkoyun (Ed.). (Çev. F. Akkoyun, V. Duyan, S. Doğan, B. Eylen ve F. Korkut). Cassel Educational Limited.
- Karakaş, N. B. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakaya, İ. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri, A. Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karlin, M. S., Berger, R. (1972). *Discipline and the disruptive child: A practical guide for elementary teachers*, USA: Parker Publishing Company. Inc.
- Keskin, M. A. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve başatme yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı.
- Kılbaş, Ş. (2003), *Sınıf Yönetimi*. Adana: Nobel Yayınevi.
- Kılbaş, Ş. (2007), *Sınıf Yönetimi*. Adana: Nobel Yayınevi.
- Kocabey, A. (2008). *2005 İlköğretim programının uygulaması sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları*. Yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı.
- Korkmaz, İ. (2002). İstenmeyen davranışların önlenmesi. Z. Kaya. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köse, E. (2010). Bilimsel araştırma modelleri. R. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lemlech, J.K. (1988). *Classroom management: Methods and techniques for elementary and secondary teachers*. Newyork: Lonmgman Publication.
- Lewis, R. (1999). Teachers coping with the stress of classroom discipline. *Social Psychology of Education*, 3, 155–171.
- Lickona, T. (1971). *Educating or Charecter, How our schools can teach respects and responsibility*. Newyork: Bantam Books.
- Martin, A., Linfoot, K., Stephenson, J. (1999). How Teachers Respond to Concerns About Misbehaviour in Their Classroom. *Psychology in the Schools*, (36(4)), 347-358.
- Martin, Nancy, K. ve Shoho, Alan R.(2000). The influence of teacher characteristics on classroom management style. *Paper presented at the Annual Conference Of the Southwest Educational Research Association*, Dallas, TX.

- Merrett, F. and Jones, L. (1994). Rules, sanctions and rewards in primary schools, *Educational Studies*, (20(3)), 345–356.
- Mursal, E. (2005). *İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ömer, D. (1999). *İlköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Adana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, E. (2007). *Lise öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özsoy, O. (2003). *Etkin öğretmen etkin öğrenci etkin eğitim*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Sabancı, A. (2008). Sınıf yönetiminin temelleri. M. Çelikten. (Ed.). *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sadık, F. (2000). *İlköğretim I. aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sadık, F. (2002). İlköğretim I. aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 10.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sadık, F. (2008). İstenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Elementary Education Online*, 7(2), 232-251.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet. (Ed.). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Ç. (2010). Veri toplama teknikleri. R. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Tertemiz, N. (2004). Sınıf yönetimi ve disiplin. L. Küçükahmet. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tertemiz, N. (2000). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Turan, S. (2004). Yönetimle ilgili temel teori ve yaklaşımlar. S. Turan ve M. Şişman. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Türnüklü, A. (2000). Türk ve İngiliz ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içi davranış yönetim stratejilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (44), 449-465.
- Wang, M.C., Heartel, G.T. and Walberg, H.J. (1993). What helps students learn?. *Educational Leadership*, 51(4), 74-79.
- Weber, W. A. (1986). Classroom management. J. M. Cooper (Ed.), *Classroom Teaching Skills*, 272-357, Toronto: DC. Heath and Company, Lexington: Massachusetts.
- Weber, W. A. (2003). Classroom management. J. M. Cooper (Ed.), *Classroom Teaching Skills*. (6.Edition). 222-265, New York: Houghton Mifflin Company.
- Weinstein, C.S. and Mignano, A.J. (1993). *Elementary classroom management: Lessons from research and practice*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Wilks, R. (1996). Classroom management in primary Schools: A review of the literature. *Behavior Change*, 13 (1).
- Wragg, E. C. (2001). *Class management in the primary school*. London: GBR: Routledge.
- Wolcott (1994). Transforming qualitative data description. analysis and interpretation thousand qats, California: Sage Publications.
- Yalçinkaya, M. (2003). Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Yönetimine İlişkin Stratejiler. Ö. ÜRE. (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Mikro Yayıncılık, 126.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, V., Türnüklü, A. (2002). İlköğretim okullarında öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışların öğretmenleri rahatsız etme düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı:9.
- Yıldız, B. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, B. (2004). *Sınıfta disiplin ve öğrenci davranışının yönetimi*. S. Turan ve M. Şişman. (Ed.). Sınıf Yönetimi. Pegem A Yayınevi.
- Yin, R. K. (1989). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills: CA: Sage.
- Yin, R. K. (2002). *Case study research: Design and methods*. California: Sage Publication.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim birinci kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekler

Ek 1. Görüşme Formu

Sayın meslektaşlarım,

Bu çalışma da ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin istenmeyen davranışlarını ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmek için kullandığı stratejilerini belirlemek amaçlanmaktadır. Elde edilecek tüm bilgiler araştırmacı tarafından gizli tutulacak ve amaç dışı kullanılmayacaktır.

Değerli vaktinizi ayırarak çalışmamıza katkı sağladığınız için teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Hatice KEYİK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD

Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

haticekeyik15@gmail.com

Bölüm 1. Karakteristik Özellikler

1. Cinsiyetiniz?
2. Yaşınız?
3. Öğrenim düzeyiniz nedir?
4. Kaç yıldır Öğretmenlik yapıyorsunuz?

Bölüm 2. Araştırma soruları

1. Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?
3. Öğrencilerinizin bu davranışlarını önlemek için aldığınız önlemler nelerdir?
4. Ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için kullandığınız baş etme stratejileri neleridir?

Ek 2: Görüşme Kodlama Anahtarı

1.Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?

- a. Birbirleri Konuşma
- b. Öğretmenin Yanında Birikme
- c. Lavaboya Gitmek İçin İzin İsteme
- d. İlgi Ve Dikkat Dağılması
- e. Birbirlerini İtekleme
- f. Ayakta Dolaşma
- g. Söz Almadan Konuşma
- h. Kalem Ucu Açma Bahanesiyle Çöp Kovasının Başında Bekleme
- i. Öğretmenin Söylediğinin Tam Aksini Yapma
- j. Arka Sıraya Dönme
- k. Gereksiz Yere Parmak Kaldırma
- l. Öğretmenle Senli Benli Konuşma
- m. Arkadaşlarını Şikâyet Etme
- n. İzinsiz Öğretmenin Eşyasını Alma
- o. Dersle Alakasız Konularda Konuşma

2.İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?

- a. Sessiz Okuma Sırasında
- b. Sesli Okuma Sırasında
- c. Ödev Kontrolü Sırasında
- d. Yazı Yazarken
- e. Sıkıldıklarında
- f. İsteksizlik Durumunda
- g. Ders Eğlenceli Hale Getirilmezse

3.Öğrencilerinizin bu davranışlarını önlemek için aldığınız önlemler nelerdir?

- a. Dersi Eğlenceli Hale Getirme
- b. Öğretim Materyallerinden Yararlanma
- c. Öğrencilerin Gelişim Özelliklerini Bilme
- d. Öğrencileri Tanıma
- e. Sınıf Kurallarını Belirleme
- f. Doğru Davranışı Ödüllendirme

4.Ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için kullandığınız baş etme stratejileri neleridir?

- a. Uyarma
- b. Ceza Verme
- c. Görmezden Gelme
- d. Dersi Eğlenceli Hale Getirme
- e. Sorunu Anlamaya Çalışma

Ek 3: Veri Seti

Kodu	Öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?	İstenmeyen davranışlar hangi durumlarda oluşmaktadır?	Öğrencilerinizin bu davranışlarını önlemek için aldığınız önlemler nelerdir?	Ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için kullandığınız baş etme stratejileri neleridir?
Ö1	Öğrenciler genellikle sıra arkadaşı ile konuşuyor ve arka sıraya dönerek konuşmaya devam ediyor. Dersle alakasız konuşmaları hiç bitmiyor ve parmak kaldırarak gereksiz sorular soruyorlar Bunlardan en sık karşılaştığım “tuvalete gidebilir miyim öğretmenim” sorusu oluyor. Çöp kutusunda kalem açmak ta en sık karşılaştığım davranışlardan. Sınıf içerisinde gereksiz dolaşan, arkadaşlarını sürekli şikayet eden, parmak kaldırmadan konuşan öğrenci de fazla. Sık sık da öğretmen masasının yanında birikiyorlar. Sürekli ilgileri başka taraflarda. Camdan bakıyorlar, kalemle oynuyorlar. Karşılaştıklarım genellikle bunlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazıyorken. Arkadaşları sesli okurken. Okuma yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa. Ders sıkıcı ise.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım. Projeksiyon kullanırım. Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım. Sınıf kurallarını beraber belirlerim.	Uyarırım. Ceza veririm. Görmezden gelirim. Etkinlik yaparım. Oyun oynatırım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö2	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. İtişirler, söz dinlemezler, alakasız konuşmalar yaparlar. Kalem açmak için sürekli kalkar, bahaneyle sınıfı dolaşırlar. Tuvalete gitmeye çalışırlar. Öğretmen masasının etrafında toplanırlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma dersinde. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken. Ders yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım. Yanlış yapmayana ödül veririm.	Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım. Etkinlik yaparım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö3	Ders sırasında kendi aralarında alakasız konularda konuşurlar. Önüne dön demekten	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma	Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım.

	bazen sınırlarım bozulur. Sürekli arka masa ile bir dideşmeleri vardır. Tuvaletleri hiç bitmez. Kalemlerinin ucu hiç açık olmaz. Söylediğimin aksi şeyler yaparlar. Parmak her durumda havadadır. Bana "siz" demezler, "sen" derler. İtişirler.	dersinde. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Projeksiyon kullanırım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.	Etkinlik yaparım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö4	Sınıfa girdiğim andan itibaren bir çok istenmeyen davranışla karşılaşırım. Bunlardan bazıları kendi aralarında konuşma, sırasına oturmama, arkadaşları ile kavga etme, arkadaşlarını şikayet etme, gereksiz yere parmak kaldırma. Nadiren de olsa benim söylediklerimi dinlemeyip, susmayan ve yerine oturmayan oluyor.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken. Sesli okuma yaptırırken. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim. Öğrencilerin huylarını anlamaya çalışırım. Yanlış yapmayana ödül veririm.	Uyarırım. Oralı olmam. Görmezden gelirim. Etkinlik yaparım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö5	Öğrenciler her sınıf düzeyinde aynıdır aslında, daha önceki sınıflarımda da bu sınıflarda da benzer davranışları var. Mesela gereksiz yere parmaklar hep havadadır. Söz vermeden konuşur, diğer arkadaşlarının konuşmasına izin vermezler. Birbirlerini sürekli şikayet etmeye bayılırlar. Ders içerisinde mutlaka tuvalete gitmek için izin isterler, oysa tuvaletleri yoktur. İlgileri dağılmıştır, sınıftan çıkmak isterler. Sıkıldıkça kalem ucu açarlar. Sıkılınca alakasız olarak, bazen saçma olarak nitelendirilecek konulardan söz ederler. Sınıf içerisinde dolaşırlar vs. Sürekli konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazıyorken. Okuma yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım. Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim.	Uyarırım. Ceza veririm. Görmezden gelirim. Etkinlik yaparım. Oyun oynatırım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö6	Öğrenciler kendi aralarında konuşurlar, arka sıraya dönerek konuşurlar. Öğretmen masasının etrafında	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım. Öğrencilerin	İkaz ederim. Görmüyormuş gibi yaparım.

	<p>toplanır, sıralarına geçmez, gönderince de sınıf içinde dolaşır, sıralarına oturmazlar. Tuvalete gitmek için sürekli izin isterler, gitme deyince de bazen çıkıp giden olur. Benim kalemlerimi benden izinsiz alıp kullanırlar. Kendi aralarında itişirler. Parmakla hiç inmez, hatta söz vermeseniz de konuşurlar.</p>	<p>Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p>	<p>huylarını anlamaya çalışırım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.</p>	<p>Etkinlik yaparım. Oyun oynatırım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö7	<p>Sınıf içinde arkamı döndüğüm anda yanındaki ve arkadaki arkadaşlarıyla konuşmaya başlar. Sırasından kalkıp dolaşıp gidip arkadaşlarını itekleyip geri gelirler. Dersle alakasız bir sürü konu hakkında birbirlerini rahatsız ederler. Sürekli parmak kaldırır ve daha söz vermeden konuşmaya başlarlar. İlgileri sürekli dağınıktır. Toplamak için sürekli oyun çevirmek gerekir. Kalemlerini ucu hiç açık olmaz. Sınıfta hep bir hareketlilik vardır.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma dersinde. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken. Sesli okuma yaptırırken. Ders yapmak istemiyorlarsa. Okuma yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm. Çeşitli materyallerle dersin görselliğini arttırırım. Öğrencilerin huylarını anlamaya çalışırım.</p>	<p>Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım. Etkinlik yaparım. Oyun oynatırım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö8	<p>Sınıfta sürekli uğultu vardır. Yanındaki, arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar. Birbirlerini şikayet ederler. Parmaklar hep havada olur. Birbirlerini dinlemezler, kendileri konuşurlar. Kalemlerinin ucunu açmak için her biri her ders en az 3 kere çöp tenekesine giderler. Öğretmen masasının etrafına toplanırlar ve yaptıklarını göstermeye ya da arkadaşlarını şikayet etmeye çalışırlar.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken. Ders yapmak istemiyorlarsa. Okuma yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm. Etkinlik yaparım. Yanlış yapmayana ödül veririm.</p>	<p>İkaz ederim. Görmüyormuş gibi yaparım. Oralı olmam. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö9	<p>1.Kendi aralarında konuşurlar. 2.Birbirlerini şikayet ederler. 3.Gereksiz konuşurlar. 4.Sürekli parmak</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma yaparken. Ödevleri kontrol ederken.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm. Projeksiyon kullanırım. Sınıf kurallarını beraber</p>	<p>Uyarırım. Oralı olmam. Görmezden gelirim. Oyun oynatırım.</p>

	<p>kaldırırlar.</p> <p>5.İzinsiz konuşurlar.</p> <p>6.Çöp kovasında toplanır, sohbet ederler.</p> <p>7.Öne dön demekten yorulurum.</p>	<p>Arkadaşları sesli okurken.</p> <p>Okuma yapmak istemiyorlarsa.</p>	<p>belirlerim.</p>	<p>Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö10	<p>Ben onlarla dialoğu bıraktığım anda birbirleri ile didişmeye ve şikayet etmeye başlarlar. Öğretmen masasında hiç oturamam, çünkü etrafıma toplanırlar. Sıkıldıkları anda 2 bahaneleri vardır. Biri tuvalete gitmek isteme, diğeri de kalemlerini açma. Herhangi bir soru sorayım ya da sormayayım parmak kaldırırırlar. Ama hiçbir zaman söz vermeme beklemezler. Arka sıra ile sürekli alışveriş içerisinde dirler.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında.</p> <p>Sessiz okuma dersinde.</p> <p>Ödevleri kontrol ederken.</p> <p>Yazı yazıyorken.</p> <p>Arkadaşları sesli okurken.</p> <p>Ders yapmak istemiyorlarsa.</p> <p>Okuma yapmak istemiyorlarsa.</p> <p>Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Çeşitli materyallerle dersin görselliğini arttırırım.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Ceza veririm.</p> <p>Görmezden gelirim.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Oyun oynatırım.</p> <p>Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö11	<p>En sık karşılaştığım istenmeyen davranışlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sınıf içerisinde dolaşma • İzinsiz konuşma • Kendi aralarında konuşma • Parmak kaldırma • Öğretmen masasının etrafında dolaşma • Arka masa ile sürekli konuşma 	<p>Öğrenciler sıkıldığında.</p> <p>Ödevleri kontrol ederken.</p> <p>Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p> <p>Ders sıkıcı ise.</p> <p>Görsellik az ise.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Çeşitli materyallerle dersin görselliğini arttırırım.</p> <p>Yanlış yapmayana ödül veririm.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Ceza veririm.</p> <p>Görmezden gelirim.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Oyun oynatırım.</p>
Ö12	<p>İlgileri sürekli değişmektedir. İzinsiz konuşurlar. Çöp kutusuna sürekli kalem ucu açmaya giderler. Kendi aralarında konuşurlar. Parmak kaldırırırlar.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında.</p> <p>Sessiz okuma dersinde.</p> <p>Ödevleri kontrol ederken.</p> <p>Oyun oynamadan ders yapıyorsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Görmüyormuş gibi yaparım.</p> <p>Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>

Ö13	<p>Kendi aralarında konuşurlar.</p> <p>Birbirlerini şikayet ederler.</p> <p>Parmak kaldırmadan konuşurlar.</p> <p>Arka sıradaki öğrencilerle konuşurlar.</p> <p>Sınıf içinde dolaşır pencereye giderler. Kalem açmaya giderler.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında.</p> <p>Sessiz okuma yaparken.</p> <p>Yazı yazdırırken.</p> <p>Arkadaşları sesli okurken.</p> <p>Ders yapmak istemiyorlarsa.</p> <p>Okuma yapmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Oralı olmam.</p> <p>Görmezden gelirim.</p> <p>Oyun oynatırım.</p>
Ö14	<p>Sıra arkadaşları le konuşurlar.</p> <p>Birbirlerini şikayet ederler.</p> <p>Parmaklar havadadır.</p> <p>İzinsiz konuşurlar.</p> <p>Dikkatleri hep dağınıktır.</p> <p>Kalem ucu açmak için sık sık ayağa kalkar, sınıfta dolaşırlar.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığı zaman.</p> <p>Ödevleri kontrol ederken.</p> <p>Yazı yazdırırken.</p> <p>Arkadaşları sesli okurken.</p> <p>Ders yapmak istemiyorlarsa.</p> <p>Okuma yapmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Öğrencilerin hoşlandığı şeyleri anlamaya çalışırım.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Ceza veririm.</p> <p>Görmezden gelirim.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö15	<p>Benim en çok kızdığım sürekli birbirlerini şikayet etmeleri, kendi aralarında konuşup, arkaya dönmeleri ve kalem açmaya çalışmalarıdır.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığında.</p> <p>Sessiz okuma dersinde.</p> <p>Yazı yazıyorken.</p> <p>Ders yapmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Çeşitli materyallerle dersin görselliğini artırırım.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Görmüyormuş gibi yaparım.</p>
Ö16	<p>Aralarında konuşmaları.</p> <p>Arka sırayla konuşmaları.</p> <p>Dikkatlerinin sürekli dağınık olması (camdan dışarı bakmaları)</p>	<p>Öğrenciler sıkıldığı zaman.</p> <p>Sessiz okuma yaparken.</p> <p>Ödevleri kontrol ederken.</p> <p>Yazı yazmak istemiyorlarsa.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.</p>	<p>İkaz ederim.</p> <p>Görmüyormuş gibi yaparım.</p> <p>Etkinlik yaparım.</p> <p>Oyun oynatırım.</p>
Ö17	<p>Kalemlerini alırlar, masanın etrafında toplanırlar.</p> <p>Camdan dışarıyı izlerler.</p> <p>Kendi aralarında konuşurlar. her şeye parmak kaldırırlar.</p> <p>Birbirlerini dinlemeden söze atılırlar.</p> <p>Önlerine bir türlü dönmezler.</p>	<p>Öğrenciler sıkıldıklarında.</p> <p>Sessiz okuma dersinde.</p> <p>Yazı yazdırırken.</p> <p>Ders yapmak istemiyorlarsa.</p> <p>Görsellik az ise.</p>	<p>Dersi eğlenceli hale getiririm.</p> <p>Yanlış yapmayana ödül veririm.</p>	<p>Uyarırım.</p> <p>Oralı olmam.</p> <p>Görmezden gelirim.</p> <p>Oyun oynatırım.</p> <p>Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.</p>
Ö18	<p>Kendi aralarında konuşurlar. Arka</p>	<p>Öğrenciler</p>	<p>Etkinlik yaparım.</p>	<p>Uyarırım.</p>

	sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar. Başka şeylerle ilgilenirler.	sıkıldığı zaman. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.	Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö19	Öğretmen masasının etrafında toplanırlar. Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazıyorken.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.	İkaz ederim. Ceza veririm. Görmezden gelirim.
Ö20	Kendi aralarında konuşurlar. İzinsiz konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Arkadaşları sesli okurken.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin huylarını anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım. Oyun oynatırım.
Ö21	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Projeksiyon kullanırım. Doğru yapana ödül veririm.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö22	Öğretmen masasının etrafında toplanırlar. Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma dersinde. Ders yapmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Doğru yapana ödül veririm.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım. Derdini anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö23	Kendi aralarında konuşurlar. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar. Öğretmen masasının etrafında toplanırlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma yaparken. Yazı yazıyorken.	Etkinlik yaparım. Çeşitli materyallerle dersin görselliğini arttırırım.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö24	Kendi aralarında konuşurlar. İzinsiz konuşurlar. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma yaparken. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim.	Uyarırım. Ceza veririm. Oyun oynatırım.
Ö25	Kendi aralarında konuşurlar. İzinsiz konuşurlar. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma dersinde. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Projeksiyon kullanırım. Öğrencilerin hoşlandığı şeyleri anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Oralı olmam. Oyun oynatırım.
Ö26	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Doğru yapana ödül veririm.	İkaz ederim. Görmezden gelirim.

				Oyun oynatırım.
Ö27	Kendi aralarında konuşurlar. İzinsiz konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Yazı yazdırırken.	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö28	Kendi aralarında konuşurlar. Başka şeylerle ilgilenirler.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken.	Etkinlik yaparım. Doğru yapana ödül veririm.	Uyarırım. Oralı olmam.
Ö29	Kendi aralarında konuşurlar. Camdan dışarı bakarlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Yazı yazıyorken. Sıkılacakları ortam varsa.	Projeksiyon kullanırım. Sınıf kurallarını beraber belirlerim.	İkaz ederim. Görmezden gelirim.
Ö30	Kendi aralarında konuşurlar. Başka konularla ilgilenirler. Sebepsiz yere parmak kaldırırlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Ödevleri kontrol ederken. Sesli okuma yaptırırken.	Projeksiyon kullanırım. Öğrencilerin hoşlandığı şeyleri anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Oyun oynatırım.
Ö31	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Öğretmen masasının etrafında toplanırlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Ceza veririm. Etkinlik yaparım.
Ö32	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Camdan dışarı bakarlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma dersinde.	Projeksiyon kullanırım. Sınıf kurallarını beraber belirlerim.	İkaz ederim. Oralı olmam. Oyun oynatırım.
Ö33	Kendi aralarında konuşurlar. Başka şeylerle ilgilenirler. Sebepsiz yere parmak kaldırırlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma yaparken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin aile özelliklerini anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö34	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Başka konularla ilgilenirler.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken.	Dersi eğlenceli hale getiririm. Sınıf kurallarını beraber belirlerim.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö35	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Öğretmen masasının etrafında toplanırlar. Başka şeylerle ilgilenirler.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazıyorken.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin huylarını anlamaya çalışırım.	Uyarırım. Görmezden gelirim.
Ö36	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar. Öğretmen masasının	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken.	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.

	etrafında toplanırlar.	Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.		Oyun oynatırım.
Ö37	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma yaparken. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım.	İkaz ederim. Ceza veririm. Oyun oynatırım.
Ö38	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma dersinde. Ödevleri kontrol ederken.	Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım. Derdini anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö39	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma dersinde. Yazı yazdırırken.	Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö40	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıraya dönerler. Öğretmen masasının etrafında toplanırlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Ödevleri kontrol ederken.	Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Oralı olmam. Oyun oynatırım.
Ö41	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazıyorken. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Projeksiyon kullanırım.	İkaz ederim. Ceza veririm. Etkinlik yaparım. Oyun oynatırım.
Ö42	Kendi aralarında konuşurlar. Başka konularla ilgilenirler. Arka sıraya dönerler.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Görmezden gelirim.
Ö43	Kendi aralarında konuşurlar. İzinsiz konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazdırırken.	Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Oralı olmam. Etkinlik yaparım.
Ö44	Kendi aralarında konuşurlar. Başka konularla ilgilenirler. Arka sıraya dönerler.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım.	İkaz ederim. Görmezden gelirim. Oyun oynatırım.

Ö45	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma yaparken. Ders yapmak istemiyorlarsa.	Projeksiyon kullanırım.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Etkinlik yaparım.
Ö46	Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar. Söz almadan konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığında. Ödevleri kontrol ederken. Arkadaşları sesli okurken.	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Ceza veririm. Oyun oynatırım. Derdini anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö47	Öğretmen masasının etrafında toplanırlar. Kendi aralarında konuşurlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Yazı yazıyorken. Okuma yapmak istemiyorlarsa. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım. Çeşitli materyallerle dersin görselliğini arttırırım.	İkaz ederim. Görmezden gelirim. Oyun oynatırım.
Ö48	Kendi aralarında konuşurlar. Camdan dışarı bakarlar. Arka sıraya dönerler. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma yaparken. Yazı yazıyorken. Okuma yapmak istemiyorlarsa.	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Etkinlik yaparım.
Ö49	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. Arka sıraya dönerler.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Ödevleri kontrol ederken. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Görmezden gelirim. Derdini anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö50	Kendi aralarında konuşurlar. Camdan dışarı bakarlar. Arka sıraya dönerler. Sebepsiz yere parmak kaldırırılar.	Öğrenciler sıkıldıklarında. Sessiz okuma dersinde. Sesli okuma yaptırırken.	Etkinlik yaparım.	Uyarırım. Oralı olmam. Oyun oynatırım. Derdini anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö51	Kendi aralarında konuşurlar. Söz almadan konuşurlar. Arka sıraya dönerler.	Öğrenciler sıkıldığında. Sessiz okuma dersinde. Yazı yazmak istemiyorlarsa.	Etkinlik yaparım. Öğrencilerin gelişim düzeyine göre dersi düzenlerim.	İkaz ederim. Ceza veririm. Oyun oynatırım. Sorunu anlamak için öğrenci ile konuşurum.
Ö52	Öğretmen masasının etrafında toplanırlar. Arka sıradaki arkadaşlarıyla konuşurlar.	Öğrenciler sıkıldığı zaman. Sessiz okuma yaparken. Ödevleri kontrol	Dersi eğlenceli hale getiririm.	Uyarırım. Görmüyormuş gibi yaparım. Etkinlik yaparım.

ederken.

Oyun oynatırım.

Yazı yazmak
istemiyorlarsa.

Ek.4 Çalışma Grubunun Görev Yaptığı Okullar

Merkeze Bağlı Köy Okulları

1. Yazıköy İlkokulu
2. Yassıgüme İlkokulu
3. Yarıköy İlkokulu
4. Vefik Kitapçıgil İlkokulu
5. Taşkapı İlkokulu
6. Şehit Kazım bey İlkokulu
7. Kozluca İlkokulu
8. Kışla İlkokulu
9. Kayış İlkokulu
10. Kayaaltı İlkokulu
11. İlyas İlkokulu
12. Hacılar İlkokulu
13. Çine İlkokulu
14. Düğer İlkokulu
15. Başmakçı İlkokulu
16. Aziziye İlkokulu

Merkez İlkokullar

1. Dr. Süleyman Oğuz İlkokulu
2. USO İlkokulu
3. Yardım sevenler İlkokulu
4. Türk Hava Kurumu İlkokulu
5. Toki İlkokulu

6. Sakarya İlkokulu
7. Öz boyacı ilkokulu
8. Ömer Naci Bozkurt İlkokulu
9. Velicangil ilkokulu
10. Mehmet Yıldızlı İlkokulu
11. Mehmet Akif Ersoy İlkokulu
12. Kemal Solmaz İlkokulu
13. Cumhuriyet İlkokulu
14. Bahçelievler İlkokulu
15. Altın Terim Solmaz İlkokulu

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Hatice KEYİK
Doğum Yeri ve Tarihi :Burdur / 20.03.1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrenimi :Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı
Bildiği Yabancı Diller :İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :---

İş Deneyimi

Stajlar :Milli Eğitim Bakanlığı Van İli Çaldıran İlçesi Aşağı Kuyucak Köyü İlkokulu

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :Milli Eğitim Bakanlığı

İletişim

E-Posta Adresi :haticekeyik15@gmail.com

Tarih : 24.07.2014

